Broedvogelinventarisatie Terneuzen 2007

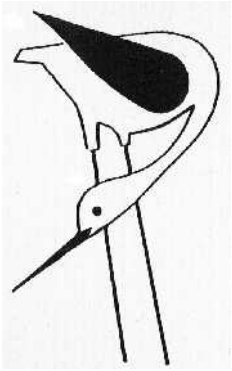

Broedvogelinventarisatie Terneuzen 2007

September 2007

A. Wieland (projectleider)
Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut

Opdrachtgever:
Gemeente Terneuzen
Postbus 35
4530 AA Terneuzen

Wijze van citeren: Wieland A. 2007. Broedvogelinventarisatie Terneuzen 2007. Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut, Terneuzen.

Foto's: Jaco Walhout (vogelfoto's), Adviesbureau Wieland (foto's biotopen)

DANKWOORD
Met dank aan Bert van Broekhoven, Marc Buise, Wim Wisse en Bram Vroegindeweij voor het uitvoeren van de inventarisaties. SOVON wordt bedankt voor het beschikbaar stellen van gegevens over het weer. Jaco Walhout wordt bedankt voor het beschikbaar stellen van vogelfoto's. Karel Leeftink wordt bedankt voor de begeleiding vanuit Natuur en zo.

INHOUD

Inleiding..... 7
1 Methode en weersomstandigheden..... 8
1.1 Methode..... 8
1.2 Weersomstandigheden..... 8
2 Gebiedsbeschrijving..... 10
3 Resultaten..... 11
3.1 Broedvogels 2007..... 11
3.2 Bespreking van de waargenomen soorten..... 11
4 Aanbevelingen voor inrichting en beheer..... 15
Literatuur..... 17

BIJLAGE 1 Territoriumkaarten

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Terneuzen is door de leden van de natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut een broedvogelinventarisatie uitgevoerd in het noordwestelijk deel van Terneuzen. Het doel was de broedvogelbevolking van dit deel van de stad in kaart te brengen. De inventarisatie maakt onderdeel uit van het project Stadsvogels van Vogelbescherming Nederland waaraan de gemeente Terneuzen meedoet. Het onderzoeksgebied bestaat uit de binnenstad, de wijk het Jave en de Oesterputten. Een groot deel van het onderzoeksgebied bestaat uit verharding. Er is veel bebouwing en er zijn veel verharde parkeerplaatsen. Er zijn weinig parken en er is weinig straatbeplanting in het onderzoeksgebied aanwezig.

Tijdens de inventarisatie zijn 31 broedvogelsoorten vastgesteld. De top 5 van de meest voorkomende soorten bestaat uit:

Top 5

1 Spreeuw
2 Gierzwaluw
3 Turkse Tortel
4 Merel
5 Houtduif

Deze soorten zijn karakteristiek voor (oude binnen)steden. Opvallend is dat de Huismus ontbreekt in de top 5.

Vooral het hoge aantal Gierzwaluwen is opmerkelijk. Maar liefst 87 territoria werden vastgesteld. Dit hoge aantal is voor een belangrijk deel te danken aan beschermingsmaatregelen die in het verleden uitgevoerd zijn. Zo zijn in de Willibrordustoren een groot aantal nestgelegenheden gemaakt. Deze worden voor het merendeel gebruikt. Ook zijn er door particulieren nestkasten aan hun woningen opgehangen waar de Gierzwaluwen (een aantal jaar na het ophangen) gebruik van maken.
Ook het aantal gevonden territoria Zwarte Roodstaarten (10) is noemenswaardig. Deze soort broedt vooral op industrieterreinen en in stadsdelen met oudere bebouwing. Andere soorten zijn minder aangetroffen dan gehoopt. Dit betreft vooral bosvogels en vogels die vaak voorkomen in grote tuinen (Groene Specht, Tjiftjaf en Zwartkop). Dit biotoop is mede door herinrichting van het onderzoeksgebied de laatste jaren, beperkt aanwezig.
Soorten die in het verleden in hogere aantallen voorkwamen maar sterk in aantal zijn afgenomen zijn de Huismus en de Huiszwaluw. Vooral de laatste soort dreigt uit het onderzoeksgebied te verdwijnen.

Door het treffen van maatregelen bij nieuwbouwprojecten of het aanpassen van het beheer kan het biotoop voor de stadsvogels behouden of verbeterd worden. Het zou zeer positief zijn als bij nieuwbouwprojecten, neststenen en andere voorzieningen aangebracht worden.

Inleiding

Op verzoek van de gemeente Terneuzen is in 2007 door de vogelwerkgroep van de natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut een deel van Terneuzen geïnventariseerd op broedvogels. Deze opdracht maakt onderdeel uit van het stadsvogelproject van Vogelbescherming Nederland waar de gemeente Terneuzen aan deelneemt. Er is bewust gekozen voor het oude en dichtst bebouwde deel van Terneuzen omdat dit het meest voldoet aan het biotoop “stad”. Van broedvogels in stadsbiotopen is in Nederland weinig bekend. Zo ook van Terneuzen. Er zijn wel historische gegevens bekend over de Huiszwaluw en de Gierzwaluw, van de andere soorten zijn vrijwel geen gegevens beschikbaar.

Het doel van de inventarisatie is de broedvogelsamenstelling van de binnenstad van Terneuzen in beeld te krijgen, zodat er eventueel maatregelen genomen kunnen worden om het biotoop voor vogels te verbeteren.

In deze rapportage worden de resultaten van de in 2007 uitgevoerde broedvogelinventarisatie weergegeven. Als eerste wordt de methode beschreven hoe het onderzoek is uitgevoerd. Tevens wordt het weer van het afgelopen voorjaar samengevat. Het weer is sterk van invloed op de activiteit van de broedvogels.
In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het onderzoeksgebied. De aanwezigheid van biotopen bepaald de aanwezigheid van soorten en dichtheden broedvogels. In het derde hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisatie behandeld. Van iedere soort wordt aangegeven hoeveel territoria er zijn aangetroffen en welk biotoop of welk deel van het onderzoeksgebied kenmerkend is voor de betreffende soort. In het laatste hoofdstuk worden aanbevelingen gegeven hoe er rekening gehouden kan worden met het beheer en inrichting van het biotoop van de stadsvogels.

1 Methode en weersomstandigheden

1.1 Methode

De broedvogelinventarisatie is uitgevoerd volgens de richtlijnen van SOVON BMP Stadsvogels, van Dijk 2004. Tussen half maart en eind juli zijn 7 gebiedsdekkende inventarisaties uitgevoerd. De meeste bezoeken zijn uitgevoerd in de ochtend omdat de vogels dan het meest actief zijn. De trefkans om een vogel waar te nemen is dan het grootst. Speciaal voor Gierzwaluwen is een inventarisatie uitgevoerd in de avonduren. Deze vogels vliegen dan luidroepend rond in de buurt van het nest.
Alle waarnemingen zijn ingetekend op veldkaarten. Na afloop zijn de waarnemingen geïnterpreteerd en zijn er territoria van gemaakt worden. De gevonden territoria zijn terug te vinden in bijlage 1.

De broedvogelinventarisaties zijn uitgevoerd door leden van de vogelwerkgroep van de Steltkluut: Bert van Broekhoven, Marc Buise, Bram Vroegindeweij, Alex Wieland en Wim Wisse.

Op de volgende data zijn inventarisaties uitgevoerd:

20 maart 2007
2 april 2007
28 april 2007
1 mei 2007
28 mei 2007
15 juni 2007 (gedeeltelijk)
3 juli 2007
19 juli 2007

1.2 Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperatuur zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt, zeker bij vogels, ook af bij hoge temperaturen. Vandaar een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2007 aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 1 zijn enkele variabelen samengevat.

<u>Maart</u>
Maart 2007 was zeer zacht en zonnig met een gemiddelde temperatuur van 8,0 ° C tegen 5,6 ° C normaal. Het aantal vorstdagen bedroeg drie wat veel lager was dan het gemiddelde van negen. De neerslaghoeveelheden waren normaal. Het aantal zonuren is gemiddeld over het land uitgekomen op 183 tegen een langjarig gemiddelde van 115 uur. Daarmee was maart zeer zonnig. Landelijk viel er gemiddeld 69 mm neerslag; het langjarige gemiddelde is 65 mm.

<u>April</u>

April 2007 was een echte recordmaand: het was in heel Nederland extreem zacht, droog en zonnig. Met een gemiddelde temperatuur van 12,6 ° C tegen 8,0 ° C normaal eindigde april 2007 als veruit de zachtste aprilmaand sinds het begin van de waarnemingen in 1706. Op 14 april werd met 27,6 ° C de eerste zomerse dag geregistreerd. Er volgden nog zes zomerse dagen met een temperatuur van boven de 25 graden (het oude record stond op drie). Het aantal warme dagen kwam deze maand uit op het recordaantal van 14 dagen tegen normaal twee. April was voorts uitzonderlijk droog: gemiddeld viel er slechts 0,4 mm tegen 44 mm normaal. Met een landelijk gemiddelde van 280 zonuren tegen een gemiddelde van 162 was april ook nog eens bijzonder rijk aan zonuren.

Mei
Mei 2007 was warm, zeer nat en kende een normaal aantal zonuren. Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 13,7 ° C tegen een langjarig gemiddelde van 12,3 ° C was het aan de warme kant. Veel uitschieters waren er niet: er werd in De Bilt slechts één zomerse dag geregistreerd tegen drie gemiddeld. Met een landelijk gemiddelde van 104 mm neerslag tegen 57 mm normaal was mei zeer nat.

Juni
Juni 2007 was erg warm, maar tevens nat en vrij somber. Met een gemiddelde temperatuur van 17,0 ° C tegen 14,9 ° C normaal eindigde juni op een gedeelde vijfde plaats in de rij van warmste junimaanden sinds 1901. In De Bilt werden in totaal 22 warme dagen (maximumtemperatuur 20,0 ° C of hoger) geregistreerd tegen een langjarig gemiddelde van 12. Met gemiddeld over het land 96 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 71 mm was juni aan de natte kant. Het somberst was het in Zeeland met slechts 137 zonuren.

Juli
Juli 2007 was zeer nat, aan de sombere kant en vrij koel. Vrijwel de gehele maand bepaalden depressies het weer. Met een landelijk gemiddelde van 155 mm was het de op één na natste julimaand sinds 1906. Normaal valt er gemiddeld over het land 70 mm. De meeste neerslag viel in de westelijke helft van het land, de minste in het zuidoosten. Met een gemiddelde temperatuur van 16,8 ° C tegen normaal 17,1 ° C was juli aan de koele kant.

Tabel 1. Enkele weersvariabelen (Nederlands gemiddelde) in de periode maart-juli 2007, op basis van het KNMI. ref. staat voor de referentie waarden (langjarig gemiddelde).

	Gem. temp °C	Ref	Neerslag in mm	Ref	Zonneschijn in %	Ref	Wind (m/s)	Ref
Maart	8,0	5,6	69	65	50	31	5,3	5,4
April	12,6	8,0	0,3	44	67	39	3,9	4,9
Mei	13,7	12,3	104	57	41	43	4,7	4,5
Juni	17,0	14,9	96	71	33	38	4,1	4,4
Juli	16,8	17,1	155	70	37	40	5,0	4,3

2 Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied, is het dichtst bebouwde deel van Terneuzen. Het is gelegen tegen de Westerschelde. De oude binnenstad bevat weinig groen en de tuinen zijn klein. De straten zijn smal en bevatten weinig groen. Er zijn enkele kleine parkjes. De meest in het oog springende gebouwen die voor vogels interessant zijn, zijn de Willibrordustoren en de hervormde kerk. Aan de westrand (Grenulaan) is een park met open beplanting en oude opgaande bomen (abelen). In dit park is de afgelopen jaren flink gesnoeid. Struwelen zijn weggezaagd en er is meer grasveld voor in de plaats gekomen. Aan de noordzijde wordt het gebied begrensd door de zeedijk en de Westerschelde. Hier ligt de Scheldekade waar de afgelopen jaren ook de struweelbeplanting is vervangen door zandhopen.Ten oosten van de binnenstad ligt de waterpartij, de Westkolk met aansluitend de Herengracht/Rosegracht. Omdat dit een restant is van een oude haven zijn de oevers verhard en op de meeste plaatsen steil. Er is geen oeverbeplanting aanwezig. Aan de zuidzijde ligt een nieuwe parkeerplaats de geheel verhard is met asfalt. Grenzend hieraan ligt de wijk het Java. Deze wijk bestaat voor een groot deel uit nieuwbouwwoningen met kleine tuinen en weinig openbaar groen. In dit deel staan enkele grote gebouwen, waaronder de bibliotheek en het gemeentehuis. Ten noorden van het gemeentehuis ligt een parkeerplaats waarop ook wat grazige vegetatie te vinden is. Aan de zuidzijde van deze wijk ligt een smal park (Van Steenbergenlaan), dat bestaat uit gras met hoge laanbomen (Plataan). Aan de oostzijde van de wijk het Java liggen eveneens enkele kleine parken. Tevens staan hier een aantal flats (de Veste), aan de noordoostzijde staat de grote flat Waterfront en wordt een nieuwe flat gebouwd. Het onderzoeksgebied wordt hier doorsneden door een wat grotere en drukke weg (Scheldeboulevard). Oostelijk van deze weg ligt een kleine woonwijk (Oesterputten), met meer groen en grotere tuinen. Rondom dit wijkje ligt een groensingel en een geluidswal met beplanting die bestaat uit struiken en bodembedekkers.
Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat een groot deel van het onderzoeksgebied bestaat uit verharding; straten, parkeerplaatsen en woonwijken waarvan de tuinen relatief klein zijn. Verder is er weinig openbaar groen, er zijn geen wateren met een natuurlijke oever en er is een beperkt aantal oude (grote) gebouwen.

Het gehele onderzoeksgebied is circa 63 hectare groot.

Hier worden nog foto's ingevoegd van het onderzoeksgebied.!

3 Resultaten

3.1 Broedvogels 2007

In totaal zijn in 2007, 31 broedvogelsoorten vastgesteld, zie tabel 2. De vastgestelde soorten worden besproken in H 3.2.

Tabel 2. De in het onderzoeksgebied vastgestelde broedvogels en het aantal territoria.

Soort	Aantal territoria	Soort	Aantal territoria
Wilde Eend	14	Merel	56
Waterhoen	1	Zanglijster	5
Scholekster	3	Zwartkop	2
Holenduif	3	Braamsluiper	1
Houtduif	45	Tjiftjaf	4
Turkse Tortel	71	Staartmees	2
Gierzwaluw	87	Pimpelmees	21
Groen Specht*	1	Koolmees	31
Grote Bonte Specht	1	Ekster	12
Huiszwaluw*		Kauw	33
Witte Kwikstaart	1	Zwarte Kraai	2
Winterkoning	7	Spreeuw	99
Heggenmus	14	Huismus	40
Roodborst	1	Vink	2
Zwarte Roodstaart	10	Groenling	5
		Putter	1

Soorten waarachter een * is geplaatst zijn opgenomen op de Rode Lijst 2004.

3.2 Bespreking van de waargenomen soorten

In dit hoofdstuk worden de in het onderzoeksgebied vastgestelde soorten besproken.

Wilde Eend *Anas platyrhynchos* 14 territoria
De Wilde Eend komt voor nabij de Rosegracht/Herengracht en bij de vijver ten oosten van het stadhuis. De soort broedt voornamelijk onder struiken in de directe nabijheid van deze biotopen. Een groot deel van de populatie bestaat uit tamme eenden.

Waterhoen *Gallinulla chloropus* 1 territorium
Er werd 1 territorium vastgesteld in de Rosegracht/Herengracht. Het biotoop is niet optimaal door het ontbreken van oevervegetatie.

Scholekster *Haematopus ostralegus* 3 territoria
In het onderzoeksgebied werden 3 territoria vastgesteld. Het is opmerkelijk dat deze soort in de stad broedt. Toch is deze soort, mede door de ligging aan de Westerschelde, jaarlijks broedvogel in Terneuzen. Regelmatig zijn er meldingen van Scholeksters die op platte daken van gebouwen broeden. Dit is een alternatieve broedlocatie voor Scholeksters die in de directe omgeving van de Westerschelde geen natuurlijk broedbiotoop meer kunnen vinden. Het natuurlijk broedbiotoop bestaat uit schaars begroeide terreinen (strand, akker en

weiland) die extensief betreden of bewerkt worden. Scholeksters zijn nestvlieders. Na het uitkomen van de eieren trekken de ouders met de kuikens naar de voedselgebieden, slikken van de Westerschelde. Voor de op daken broedende vogels is dit niet mogelijk. De jonge Scholeksters moeten op het dak blijven tot ze kunnen vliegen. Regelmatig zijn er meldingen van jongen die naar beneden gevallen zijn. Bij extreme weersomstandigheden en bij de eerste vliegtocht verongelukken naar verhouding veel jongen.

Holenduif *Columba palumbus* 3 territoria
Van deze soort werden 3 territoria vastgesteld in de Willibrordustoren.

Houtduif *Columba palumbus* 45 territoria
Deze algemene duif broed in bomen. Verspreid over het onderzoeksgebied werden 45 territoria vastgesteld. Ze maken voedselvluchten tot buiten het onderzoeksgebied.

Turkse Tortel *Streptopelia decaocto* 71 territoria
Deze soort heeft zich in de jaren veertig voor het eerst in Nederland gevestigd. Sindsdien is het aantal broedparen enorm toegenomen. De hoogste dichtheden komen voor in steden en dorpen.

Gierzwaluw *Apus apus* 87 territoria
Deze typische stadsvogel komt in het onderzoeksgebied in hoge aantallen voor. De vogels nestelen in kieren, spleten en holtes in gebouwen. De hoge dichtheden in Terneuzen zijn vooral te danken aan de alternatieve broedgelegenheden die worden aangeboden. Aan enkele huizen in het onderzoeksgebied zijn nestkasten opgehangen. Hiervan is een groot deel bewoond. Een hoge concentratie Gierzwaluwen komt voor in de Willibrordustoren. Hier hangen 22 nestkasten voor Gierzwaluwen die voor een groot deel bewoond zijn. Een succesvol project.

Groene Specht *Picus viridis* 1 territorium
De Groene Specht hakt zijn nestholte in wat dikkere bomen. Het voedsel bestaat uit mieren. De Groene Spechten foerageren dan ook vooral op gazons. Ze kunnen een vrij groot territorium hebben. De soort is opgenomen op de Rode Lijst omdat de aantallen in Nederland over het algemeen afnemen. Zeeland vormt hierop een uitzondering. Hier kan de soort zich goed handhaven. In het onderzoeksgebied werd 1 territorium vastgesteld. In het verleden kwam deze soort ook regelmatig voor in het park langs de Grenulaan. In 2007 werd hier echter geen territorium gevonden.

Grote Bonte Specht *Dendrocopos major* 1 territorium
Ook deze soort hakt de nestholte in bomen. In tegenstelling tot de vorige soort foerageert de Grote Bonte Specht vooral in bomen. Het voedsel bestaat uit insecten in de zomer en uit zaden in de winter. De door spechten gemaakte holtes worden vaak door andere vogels en vleermuizen gebruikt. Het nesthol was in een Abeel in de het park langs de Grenulaan.

Huiszwaluw *Delichon urbica* … territoria
Naar de Huiszwaluw zijn in het verleden vaker inventarisaties uitgevoerd. Begin jaren negentig kwamen er in het studiegebied nog zo'n 25 paar voor. Kolonies waren te vinden langs de Scheldekade, Dijkstraat, Nieuwe diepstraat, Schoolweg en Oostelijk Bolwerk. Momenteel broedt deze soort alleen nog in de Veste flat A (Oostelijk Bolwerk).

Witte Kwikstaart *Motacilla alba* 1 territorium
Er is 1 territorium vastgesteld in de omgeving van het Stadhuisplan, Oostelijk bolwerk. Deze soort houdt van open en half open gebieden. De vogels zijn foeragerend waargenomen op

het stadhuisplein (dit is verkeersluw), de parkeerplaats van het stadhuis en op de bouwplaats bij de nieuwe flat. Dit paartje Witte Kwikstaarten profiteert van de verkeersluwe locatie.

Winterkoning *Triglodytes triglodytes* 7 territoria
Slechts 7 territoria werden vastgesteld. De broedt vooral in struweel. Dit is in het onderzoeksgebied de laatste jaren verdwenen in het park bij de Grenulaan en de Scheldekade.

Heggenmus *Prunella modularis* 14 territoria
Deze soort broedt eveneens in struwelen, maar foerageert meestal op de grond. De parkjes waar bossage aanwezig is, zijn terug te zien op de verspreidingskaart voor deze soort.

Roodborst *Erithacus rubecula* 1 territorium
Van deze struweel- en bosvogel werd 1 territorium gevonden in de groensingel/geluidswal rondom de Oesterputten.

Zwarte Roodstaart *Phoenicursu ochruros* 10 territoria
Maar liefst 10 territoria van deze typische stadssoort werden genoteerd. De meeste territoria lagen in de binnenstad. Eén broedgeval werd vastgesteld in een halfopen nestkast. Eén territorium werd vastgesteld op het bouwterrein bij de flat in aanbouw bij het Oostelijk bolwerk.

Merel *Turdus merula* 56 territoria
De Merel houdt het liefst van grasveldjes (foerageergebied) in combinatie met broedgelegenheid. De broedgelegenheid bestaat uit hagen, maar soms wordt ook in schuurtjes of andere obstakels gebroed. De soort is bepaald niet schuw en broedt in de nabijheid van mensen. De dichtheid is niet bijzonder hoog omdat de tuintjes relatief klein zijn en het areaal park beperkt is.

Zanglijster *Turdus philomelos* 5 territoria
De Zanglijster is een wat schuwere soort als de Merel. De soort broedt vooral op de wat rustigere plaatsen.

Zwartkop *Sylvia atricapilla* 2 territoria
De Zwartkop is een soort die broedt in beboste terreinen. In het onderzoeksgebied is dit biotoop beperkt aanwezig. In het park langs de Grenulaan werden 2 territoria vastgesteld.

Braamsluiper *Sylvia curruca* 1 territorium
Ook deze soort is een broedvogel van open struwelen. Het territorium werd vastgesteld in de struwelen van de groensingel/geluidswal rondom de Oesterputten.

Tjiftjaf *Phylloscopus collybita* 4 territoria
Deze soort is broedvogel van grote tuinen, parken en kleine bosjes waarin wat grotere opgaande bomen staan.

Staartmees *Aegithalos caudatus* 2 territoria
De Staartmees is broedvogel van grote tuinen en bosjes waarin wat dichte struiken staan. Hierin wordt het bolvormige nest gemaakt. Territoria werden gevonden in een tuin bij de huizen ten oosten van het gemeentehuis en in het park langs de Grenulaan.

Pimpelmees *Parus caeruleus* 21 territoria
De Pimpelmees is verspreid over het gehele onderzoeksgebied vastgesteld. De hoogste dichtheden lagen in wijken met wat grotere tuinen en nabij parken. Deze soort profiteert optimaal van opgehangen nestkasten.

Koolmees *Parus major* 31 territoria
De Koolmees komt eveneens verspreid over het gehele onderzoeksgebied voor en is algemener dan de Pimpelmees. Ook deze soort broedt vooral in nestkasten.

Ekster *Pica pica* 10 territoria
De Ekster broedt vooral in hoge bomen. De territoria liggen verspreid over het gebied. In stedelijke gebieden is de Ekster vaak algemener dan de Zwarte Kraai. In het buitengebied ligt de verhouding vaak andersom.

Kauw *Corvus monedula* 33 territoria
Enige decennia geleden was de Kauw in Zeeuws-Vlaanderen nog een zeldzaamheid als broedvogel. Sindsdien is het aantal sterk toegenomen. De laatste jaren lijkt de populatie gestabiliseerd. De soort broedt vooral in niet gebruikte schoorstenen. Opvallend is dat de vogels vooral geconcentreerd broeden in het westelijk deel van de oude binnenstad.

Zwarte Kraai *Corvus corone* 2 territoria
Evenals de Ekster broedt de Zwarte Kraai in hoge bomen. In stedelijk gebied komt de soort echter aanzienlijk minder voor.

Spreeuw *Sturnus vulgaris* 99 territoria
De Spreeuw is de algemeenste broedvogel in het onderzoeksgebied. Broedbiotoop bestaat vooral uit schoorstenen, gaten in gebouwen, nestkasten en holtes in bomen.
Voedselvluchten worden gemaakt naar parken en naar de zeedijk, hier foerageren ze op insecten op korte gras.

Huismus *Passer domesticus* 40 territoria
De Huismus is in Nederland één van de soorten die de laatste decennia het sterkst in aantal is afgenomen. De oorzaken hiervan zijn onder andere: het verdwijnen van oude bebouwing (in nieuwbouw is vaak minder broedgelegenheid); het isoleren van woningen waardoor broedgelegenheid verdwijnt; het verdwijnen van overhoekjes (voedselgebied).
In het onderzoeksgebied werden 40 territoria vastgesteld. Concentraties lagen bij de woningen ten oosten van het stadhuis, het oude belastingkantoor, de Scheldekade, Nieuwstraat en omgeving en de Walstraat (in dichte klimop broedend).

Vink *Fringilla coelebs* 2 territoria
De Vink broedt in grote tuinen, parken en bossen. In het onderzoeksgebied werden 2 territoria vastgesteld.

Groenling *Chloris chloris* 5 territoria
Deze soort broedt in parken en grote tuinen. In het onderzoeksgebied werden 5 territoria vastgesteld.

Putter *Carduelis carduelis* 1 territorium
De Putter broedt in tuinen, parken en bossen. In de omgeving dient foerageergebied in de vorm van ruigte of struweel aanwezig te zijn.

4 Aanbevelingen voor inrichting en beheer

Door in de toekomt bij inrichting en beheer rekening te houden met broedvogels, kan het biotoop voor vogels verbeterd worden. Deze maatregelen zijn niet alleen gunstig voor vogels en andere natuur, maar zijn ook gunstig voor een gezondere en prettigere leefomgeving voor de mens.

In het onderzoeksgebied liggen een aantal met asfalt verharde parkeerplaatsen. Hier is voor vogels weinig voedsel te halen. Parkeerplaatsen die voor een deel voorzien zijn van semi-verharding (bijvoorbeeld doorgroeistenen) leveren foerageergebied op voor vogels gedurende de periode dat de parkeerplaats extensief of niet gebruikt wordt. Hierbij valt te denken aan Scholekster, Huismus en Spreeuw. Langs de randen van de parkeerplaats kunnen beplantingsstroken aangelegd worden die dekking of broedgebied opleveren.

Bij sloop van bebouwing dient rekening met het broedseizoen en de aanwezigheid van vleermuizen gehouden te worden.

Bij nieuwbouwprojecten kunnen op plaatsen waarop geen hinder veroorzaakt wordt, neststenen ingemetseld worden. Deze maatregel is zeer positief voor Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus, Koolmees, Pimpelmees en vleermuizen. Goede locaties hiervoor hadden het nieuw gebouwde Scheldetheater of de nieuwe gebouwde bioscoop kunnen zijn. Voor Huiszwaluwen kan een gunstige nestelrand (inclusief muur waaraan nest goed gehecht kan worden) in het ontwerp aangepast worden. Let bij hoogbouw met platte daken op dat er rondom de buitenzijde van het dak een opstaande rand aangelegd wordt. Jonge vogels (Scholeksters) vallen dan minder snel naar beneden.
Men kan er naar streven om bij ieder nieuwbouwproject een aantal gunstige maatregelen uit voeren. Dit geldt zeker voor overheidsgebouwen en bedrijfsgebouwen.

Bij bestaande gebouwen kunnen nestkasten aangebracht worden voor wat minder algemene soorten. Het nestkastproject dat in 2007 is uitgevoerd, is een prima initiatief. Aanvullend zouden overheidsgebouwen en bedrijfsgebouwen voorzien kunnen worden van enkele kasten. Een goed voorbeeld zou het bibliotheekgebouw kunnen zijn. Hier zijn goede mogelijkheden voor Zwarte Roodstaart, Witte Kwikstaart, Huismus en Huiszwaluw.

Bij herinrichting van wijken en straten kan vaker beplanting aangebracht worden. De voorkeur gaat hierbij uit naar inheemse beplanting. Inheemse beplanting levert meer voedsel op dan uitheemse beplanting. In de in het onderzoeksgebied aanwezige (uitheemse) platanen zijn opvallend weinig foeragerende en broedende vogels waargenomen.

Bij het aanleggen van wateren, kan een natuurlijker profiel aangelegd worden waarin zich wat oevervegetatie kan ontwikkelen en waar zwaluwen klei kunnen vinden om hun nest te bouwen.

Bij bestaande parkjes en beplanting dient rekening gehouden te worden met beheer. Het laten staan van dood hout en het aanleggen van takkenrillen zijn in de binnenstad niet toepasbaar vanwege de veiligheid. Wel is het mogelijk om wat minder rigoureus te snoeien zodat er altijd wat dichte struiken blijven staan waar broedvogels in kunnen nestelen.

Het aangepaste maaibeheer, waarbij sommige in het oogspringende grasvelden intensief gemaaid worden en andere grasvelden/zeedijken wat extensiever gemaaid en gehooid worden is positief voor vogels.

Literatuur

Van Dijk A.J. 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken) SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

BIJLAGE 1

TERRITORIUMKAARTEN

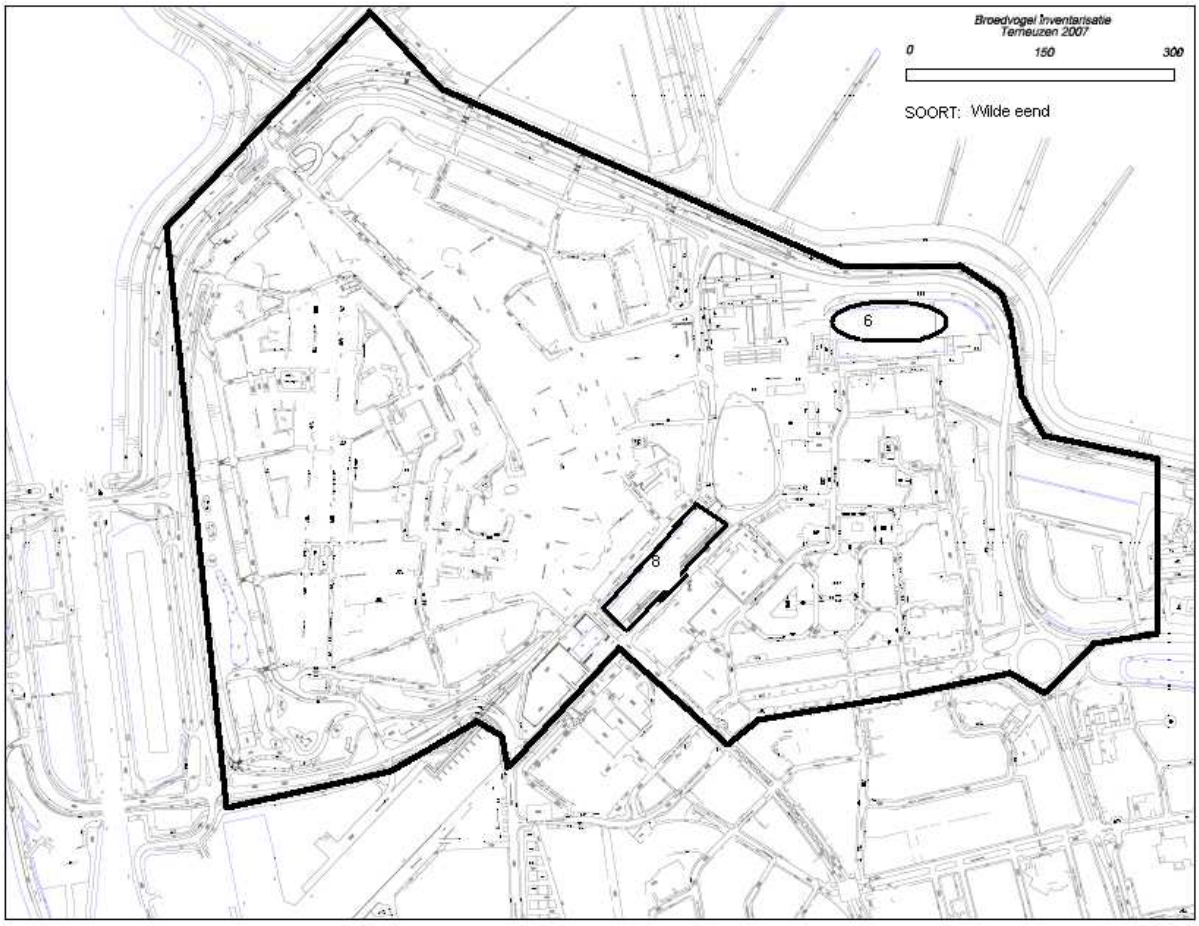
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Wilde eend
6
8

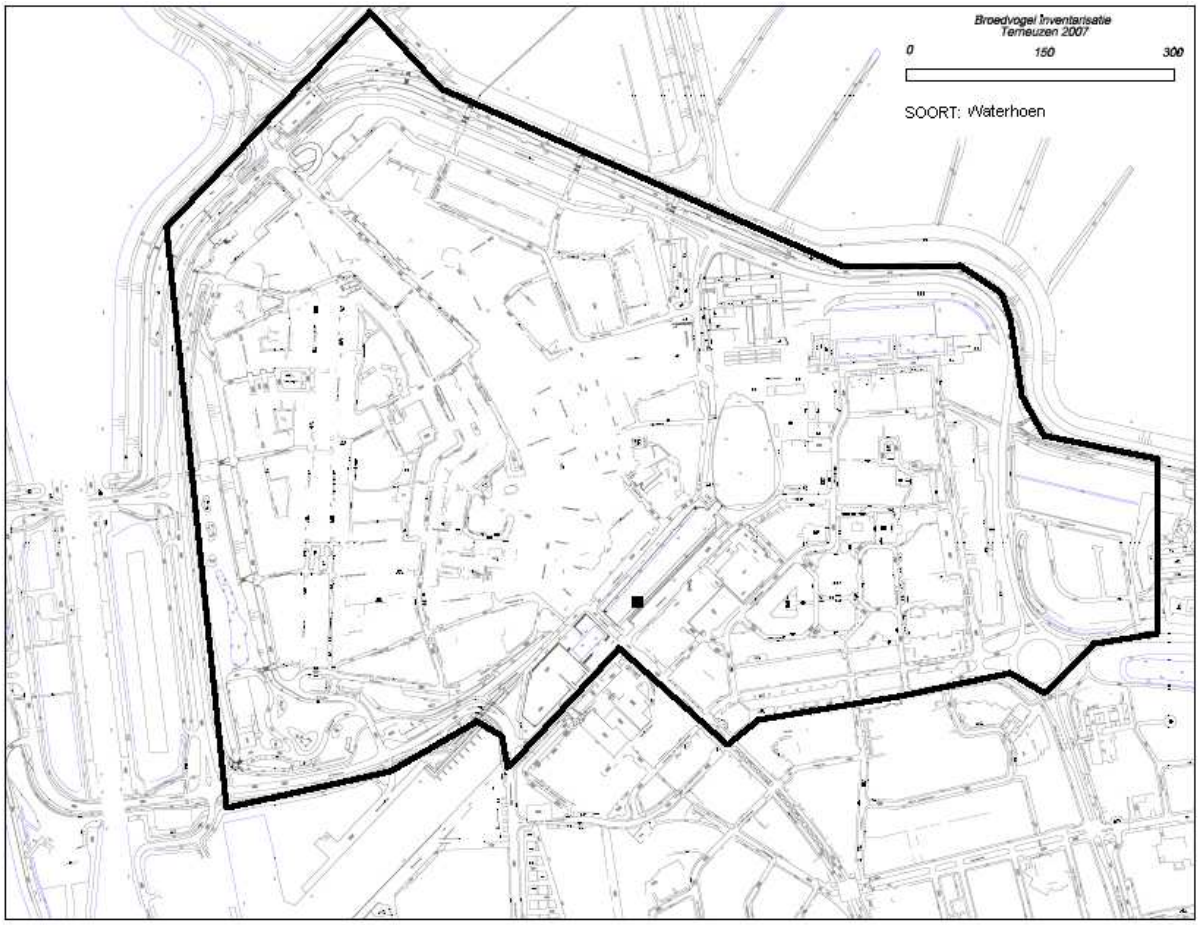
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Waterhoen

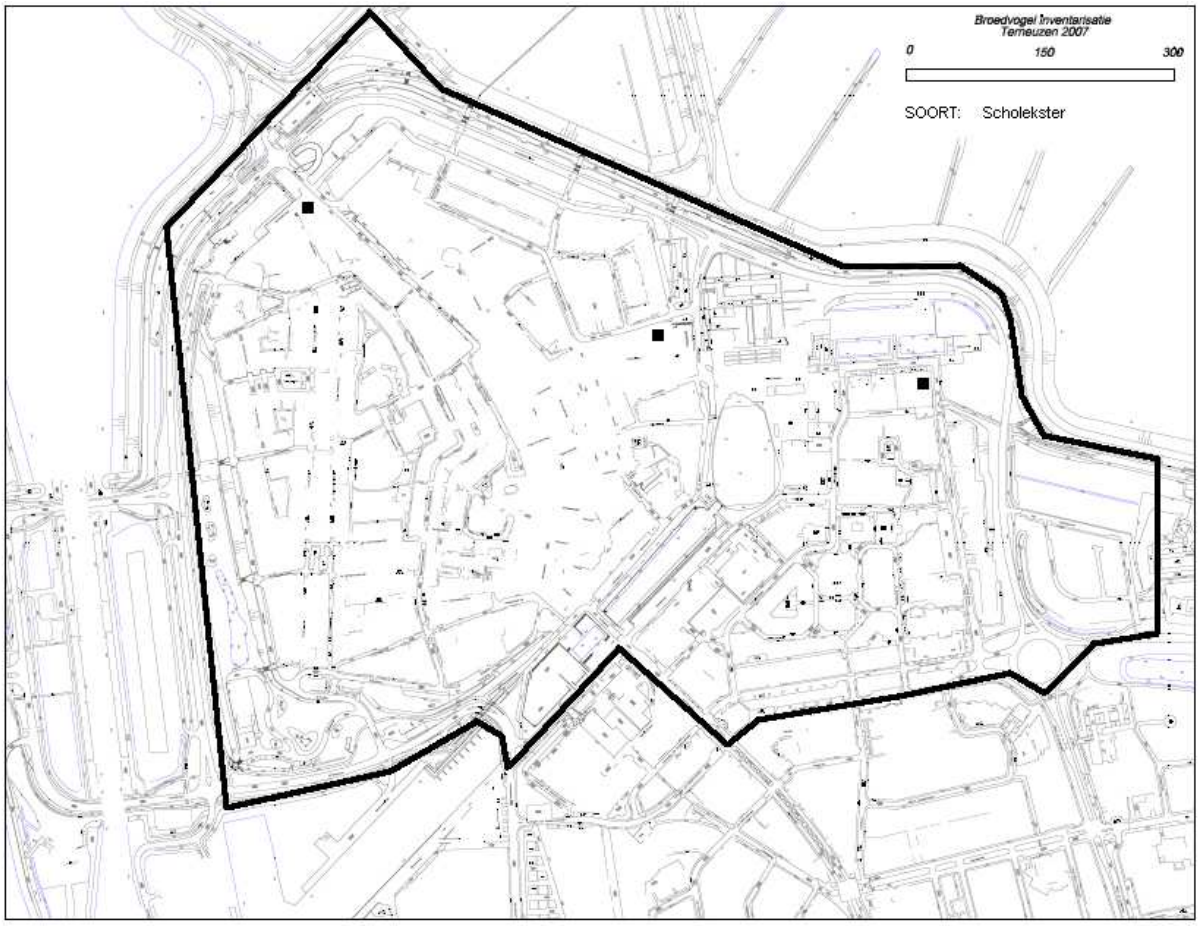
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Scholekster

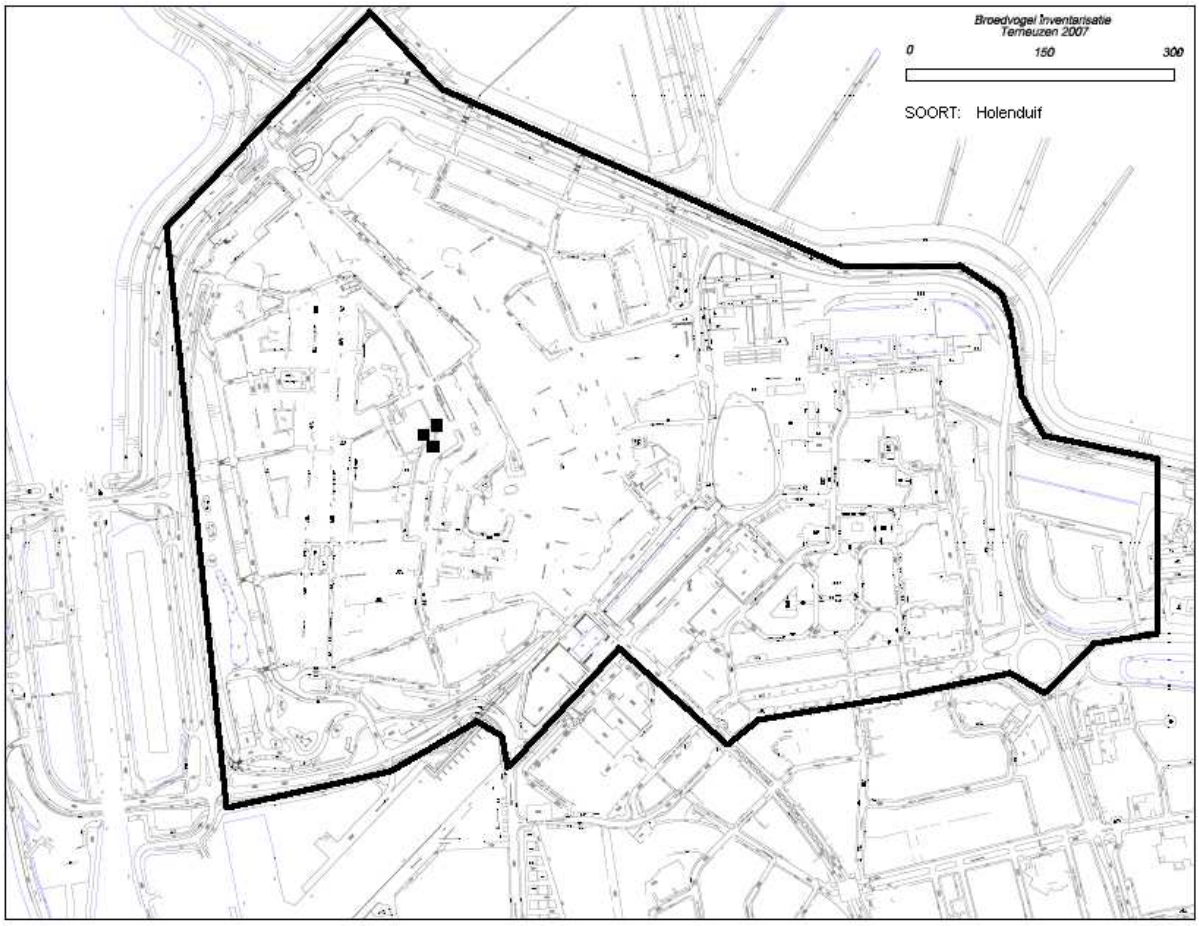
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Holenduif

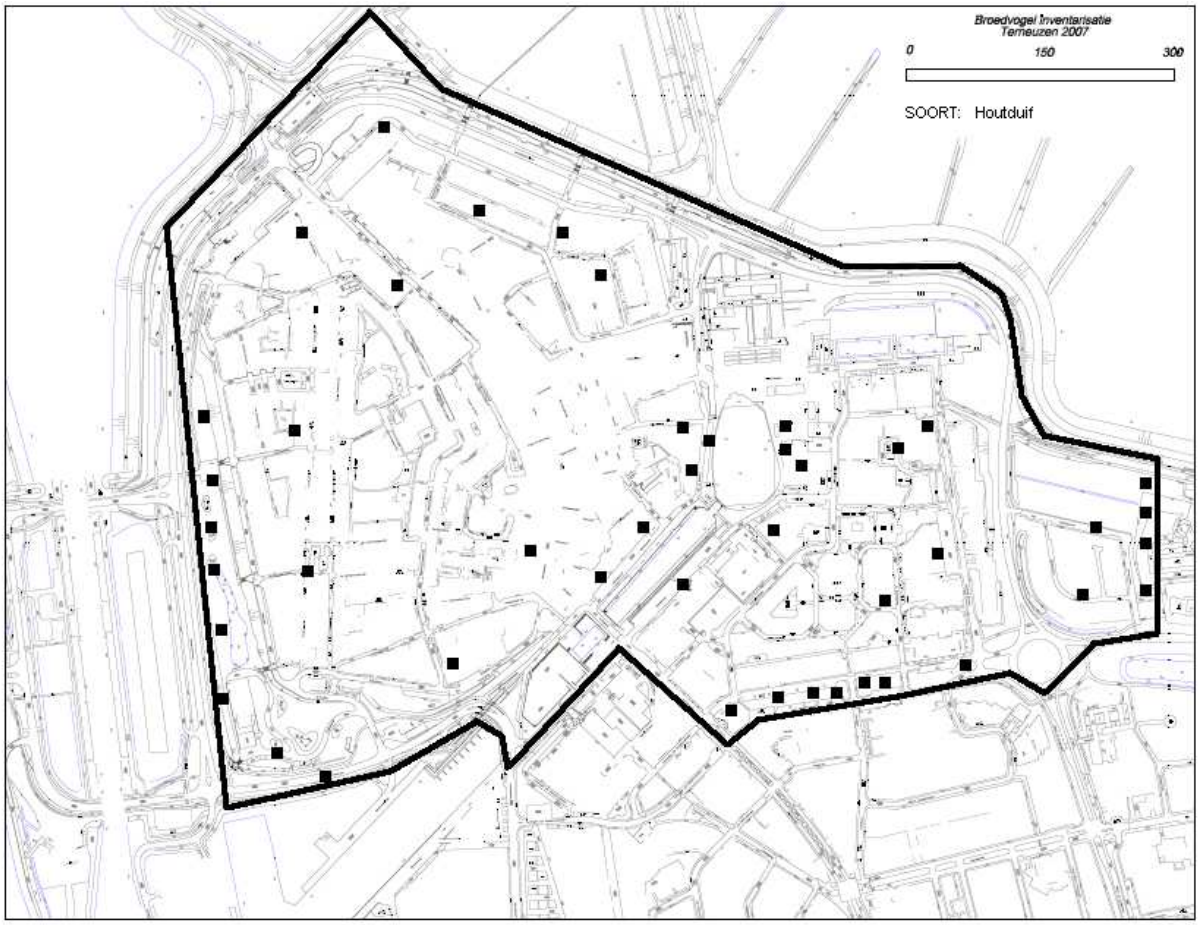
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Houtduif

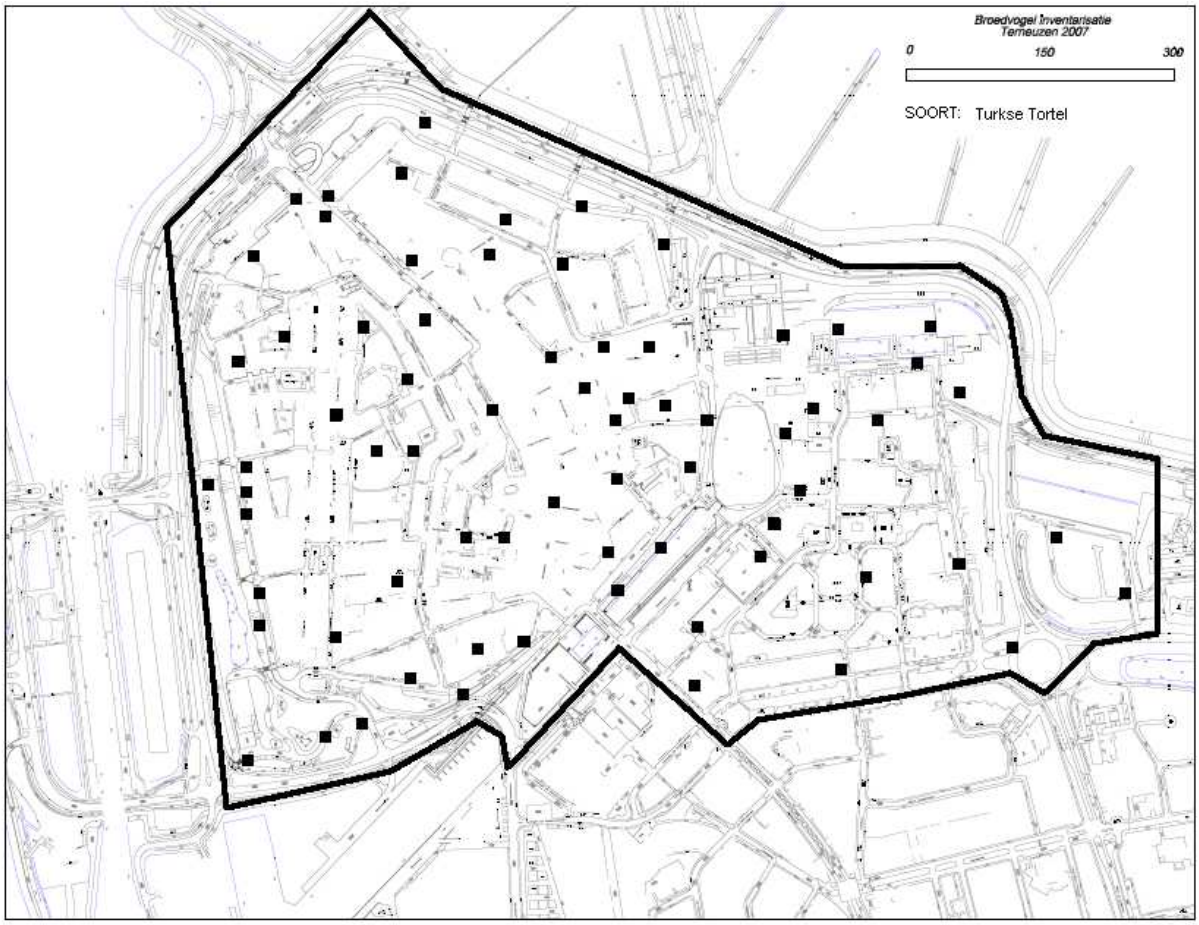
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Turkse Tortel

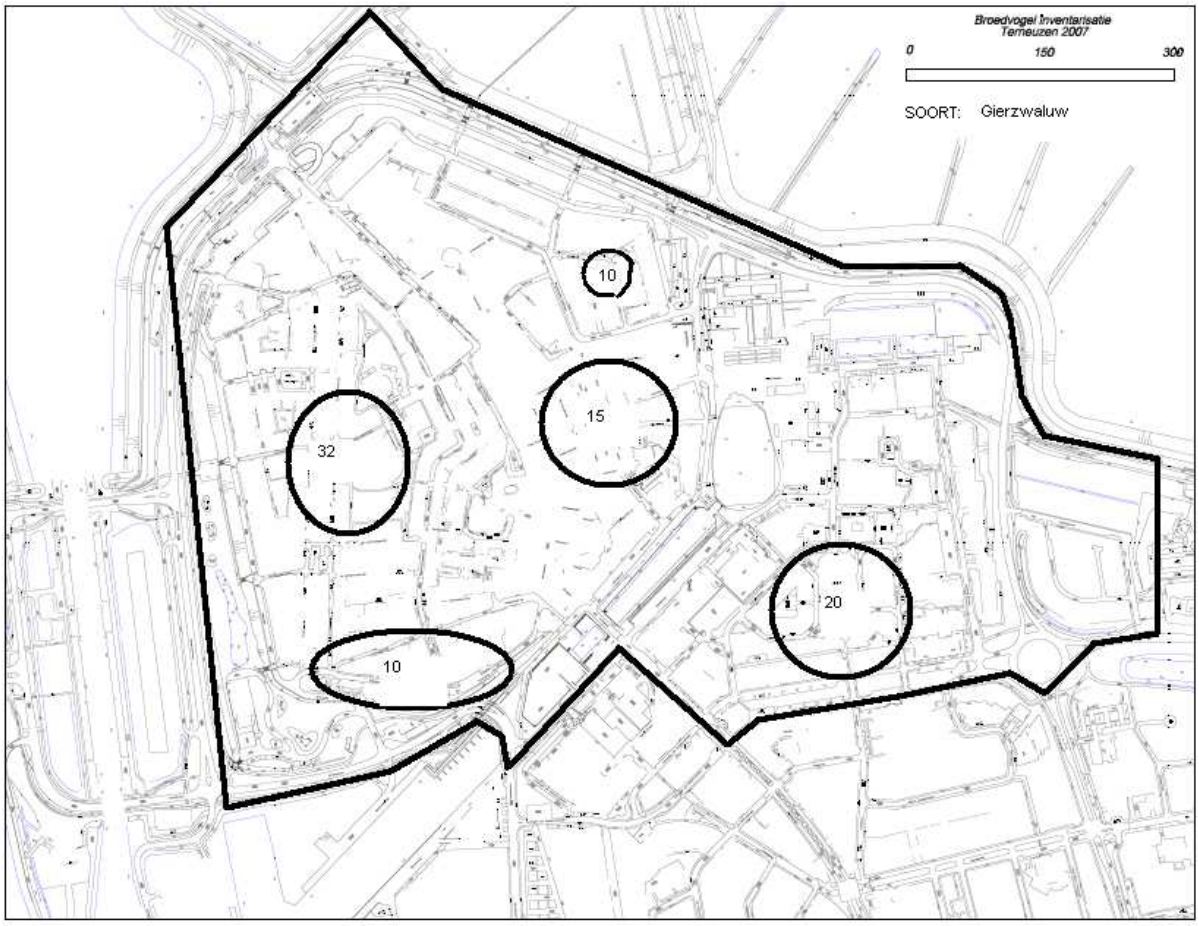
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Gierzwaluw
10
15
32
20
10

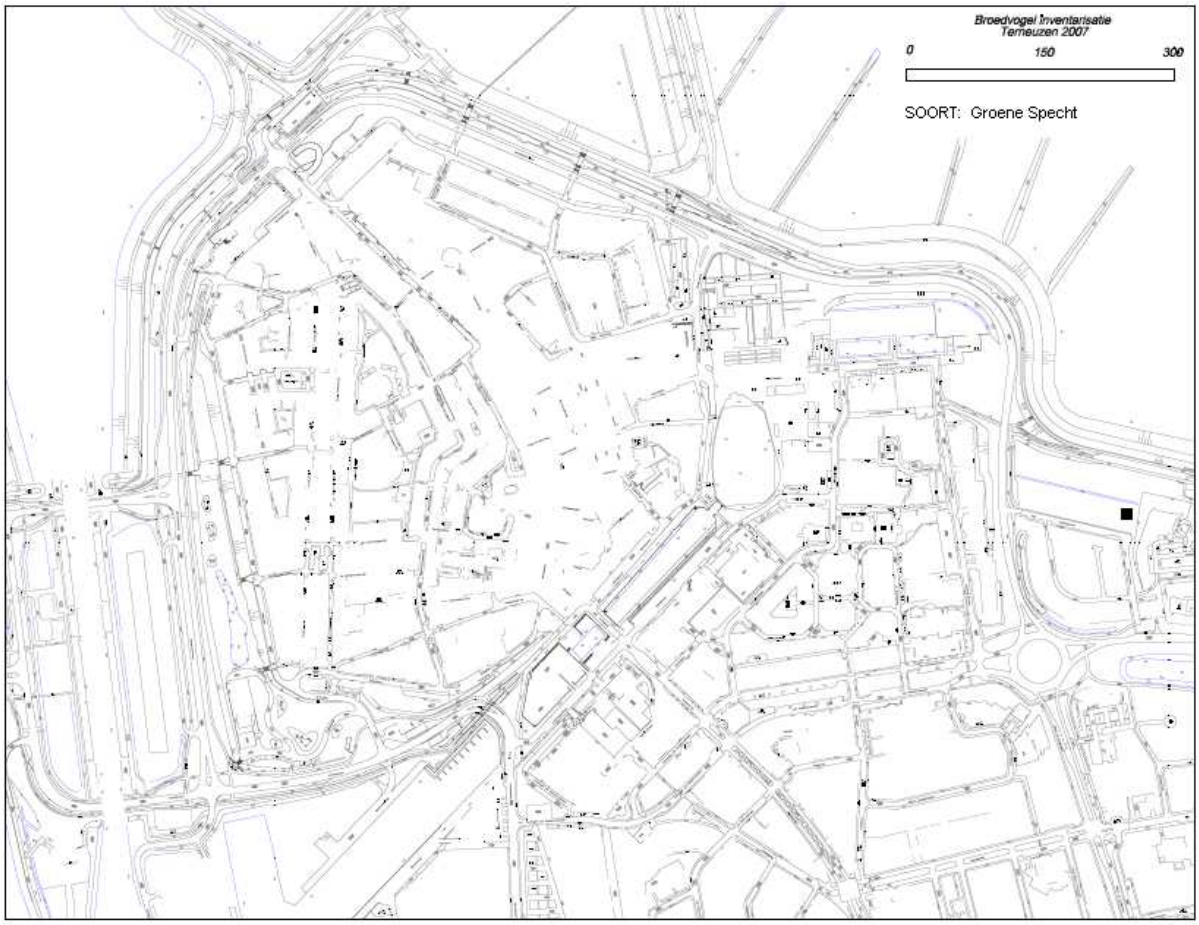
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Groene Specht

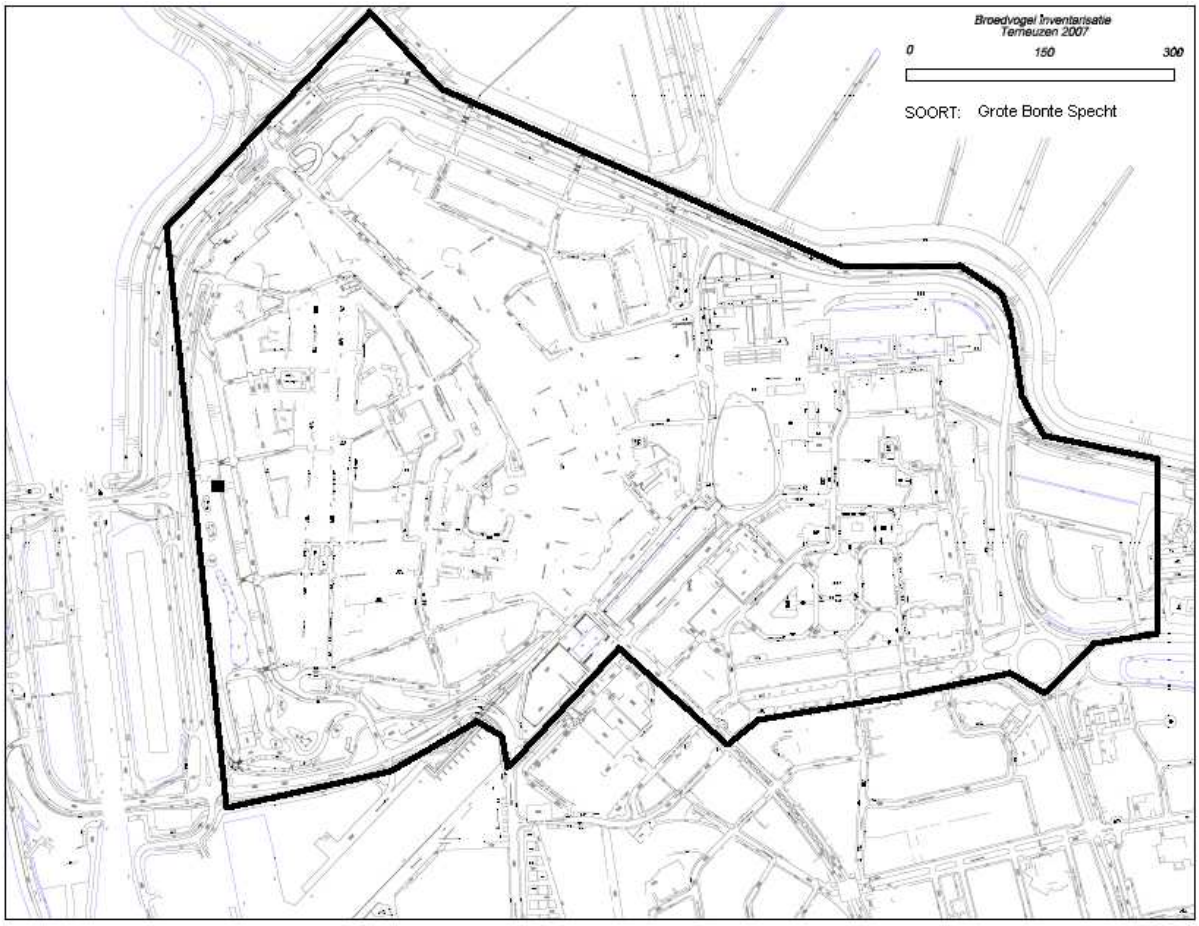
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Grote Bonte Specht

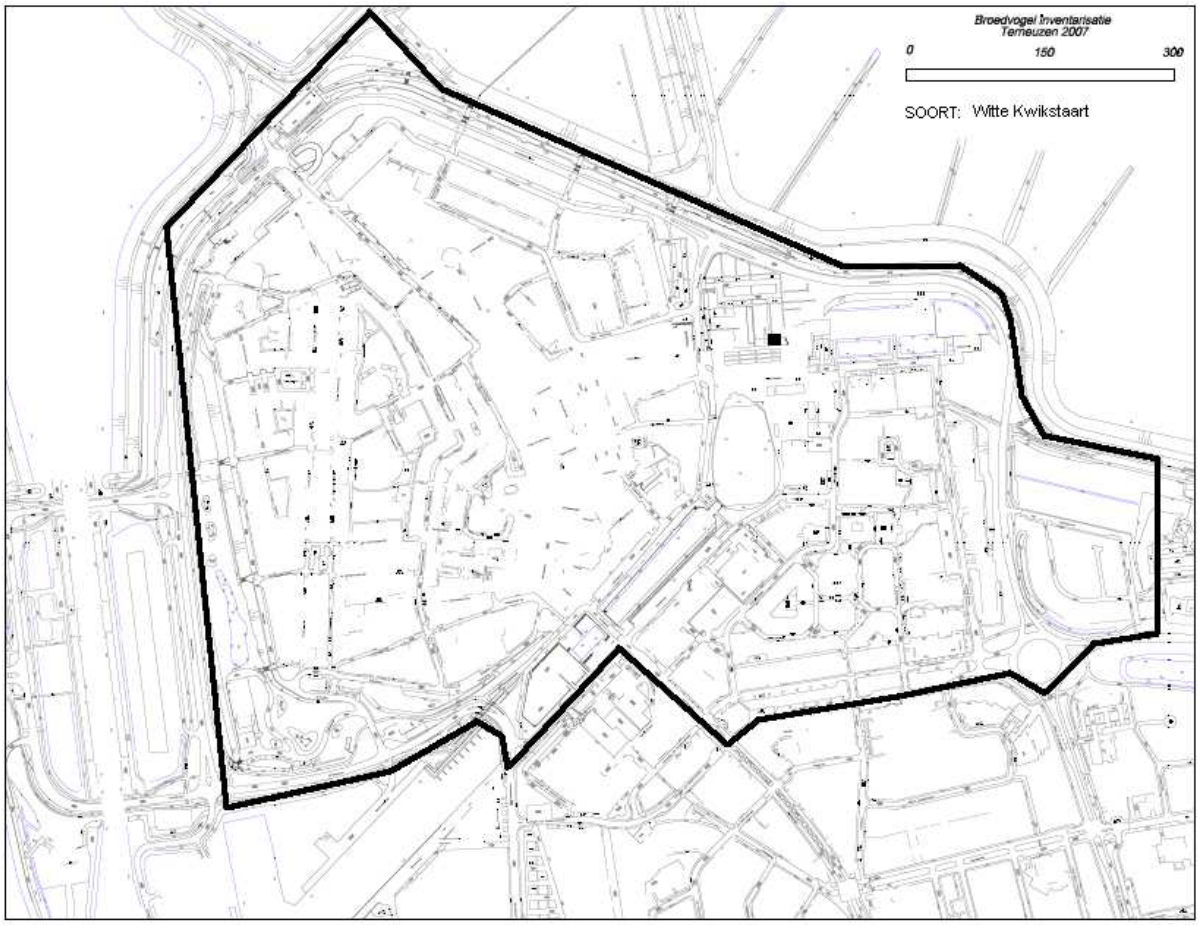
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Witte Kwikstaart

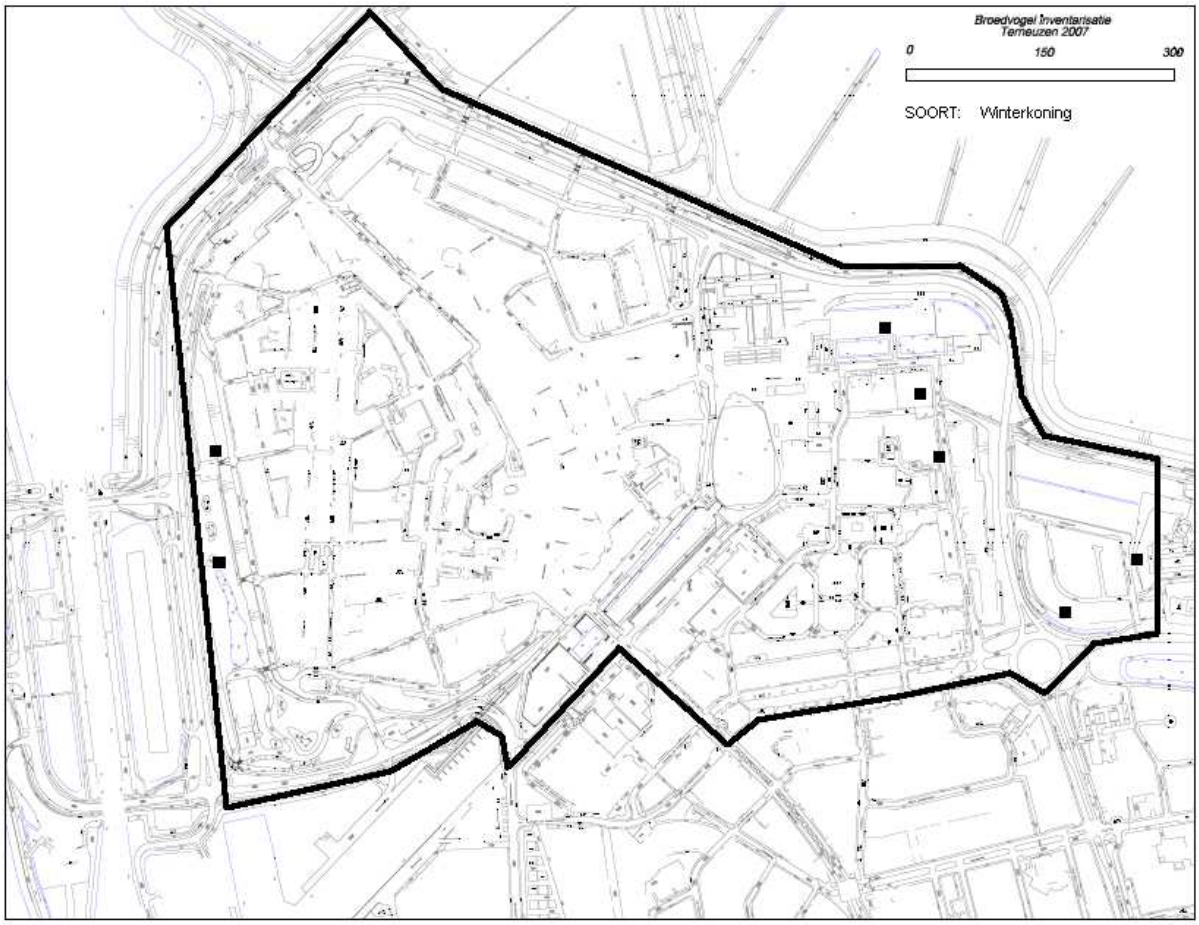
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Winterkoning

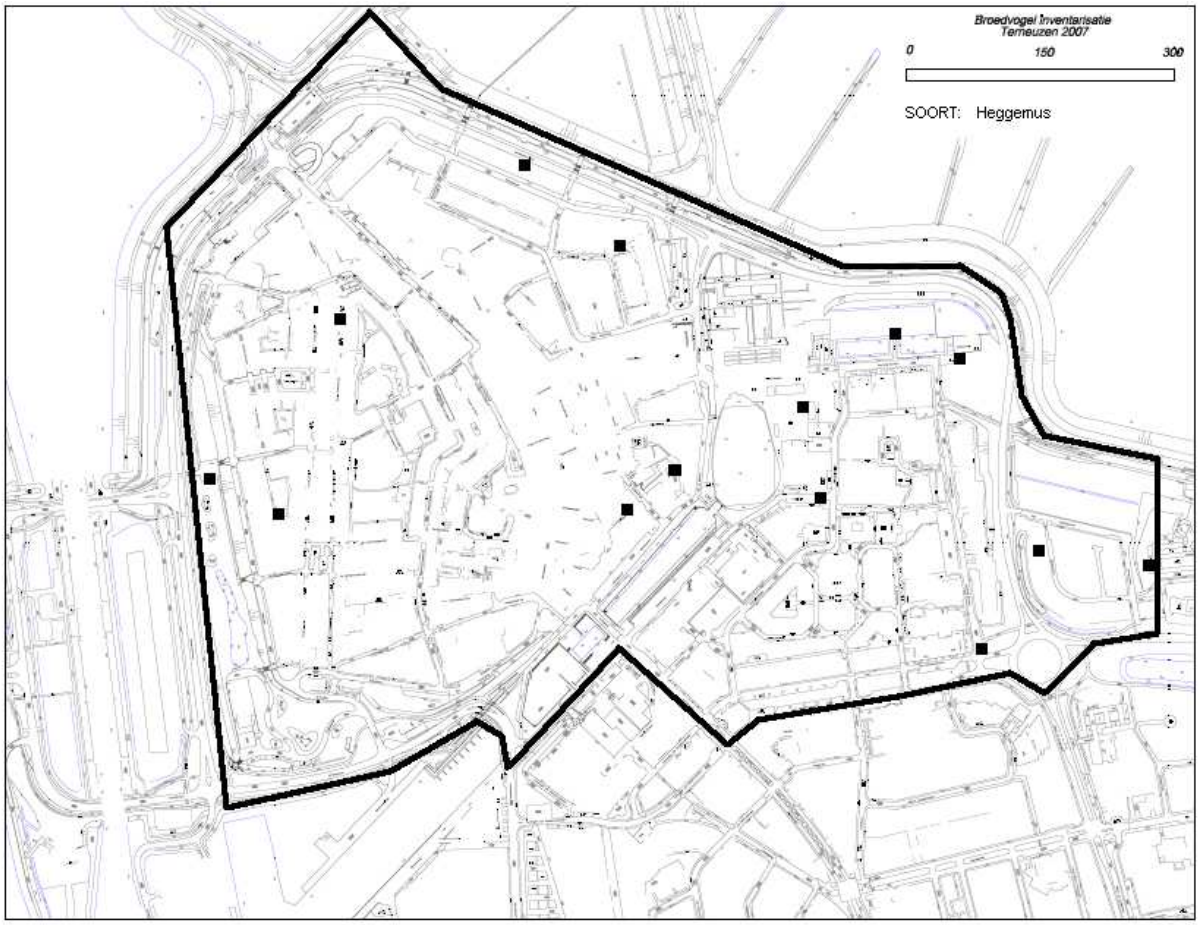
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Heggemus

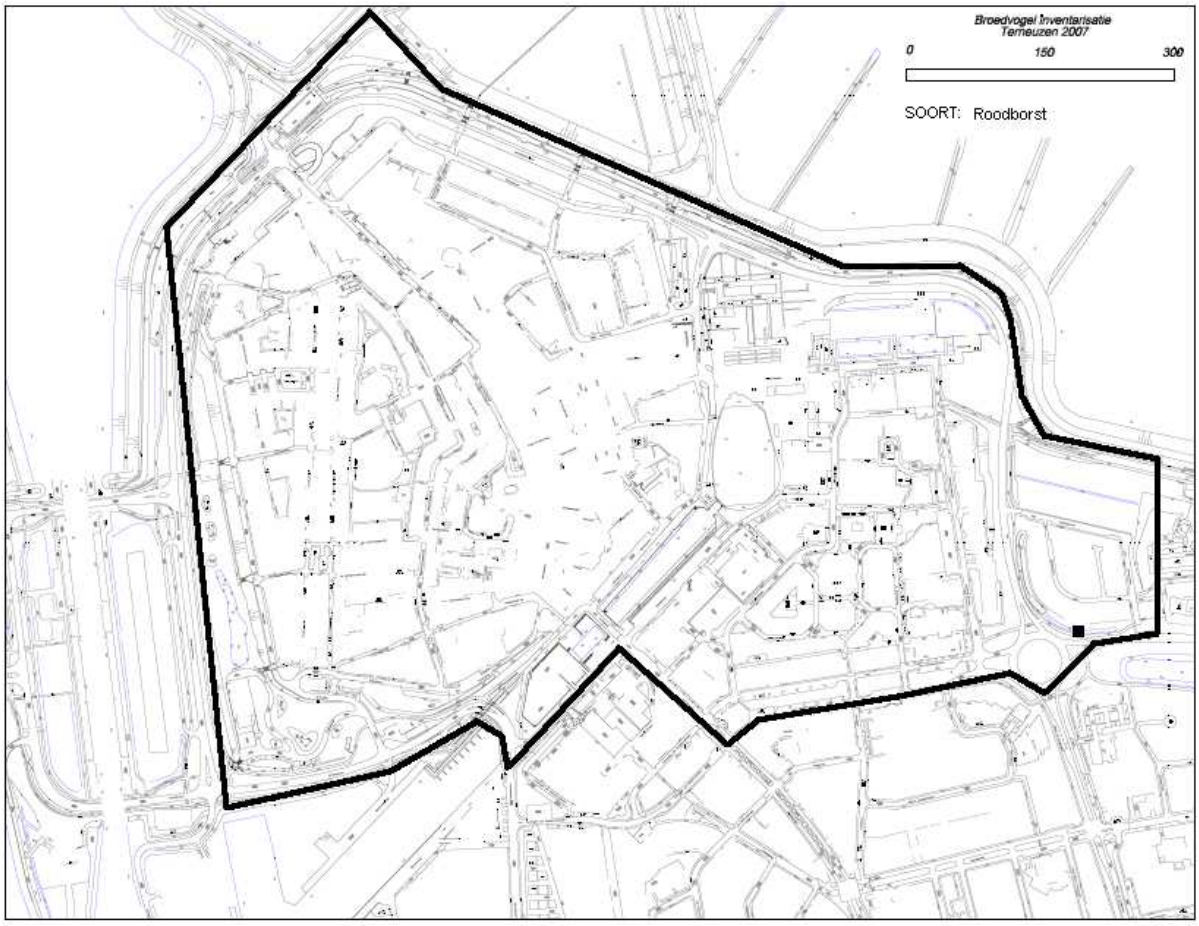
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Roodborst

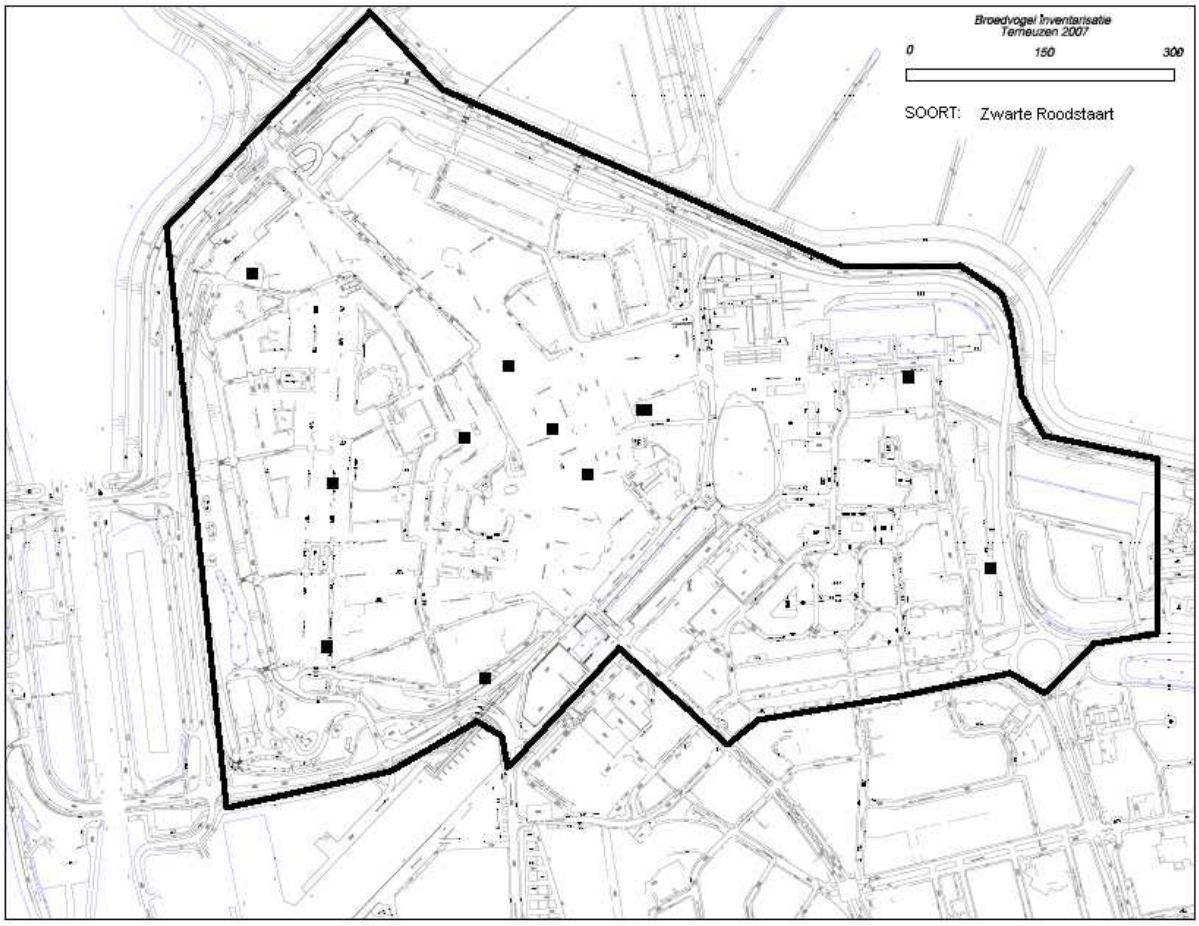
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Zwarte Roodstaart

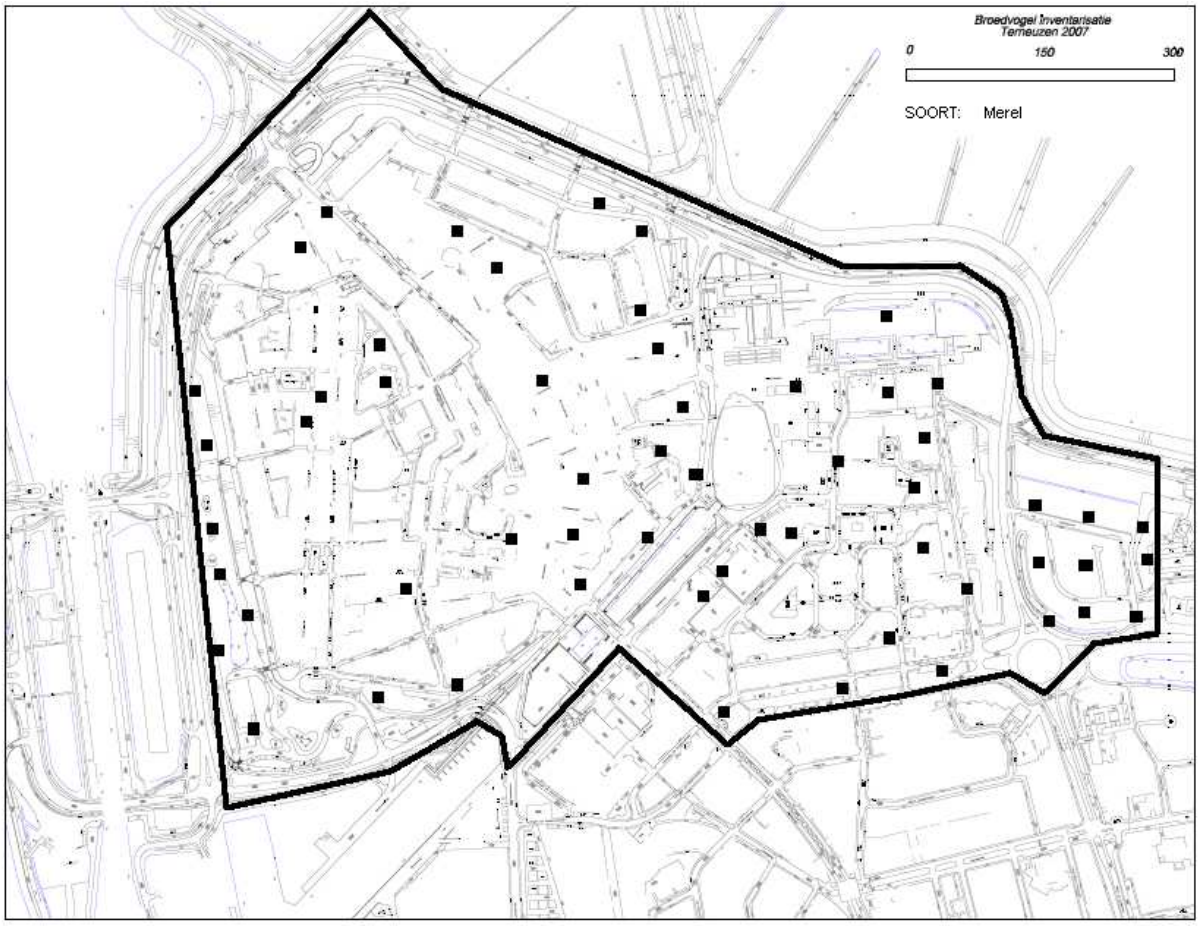
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Merel

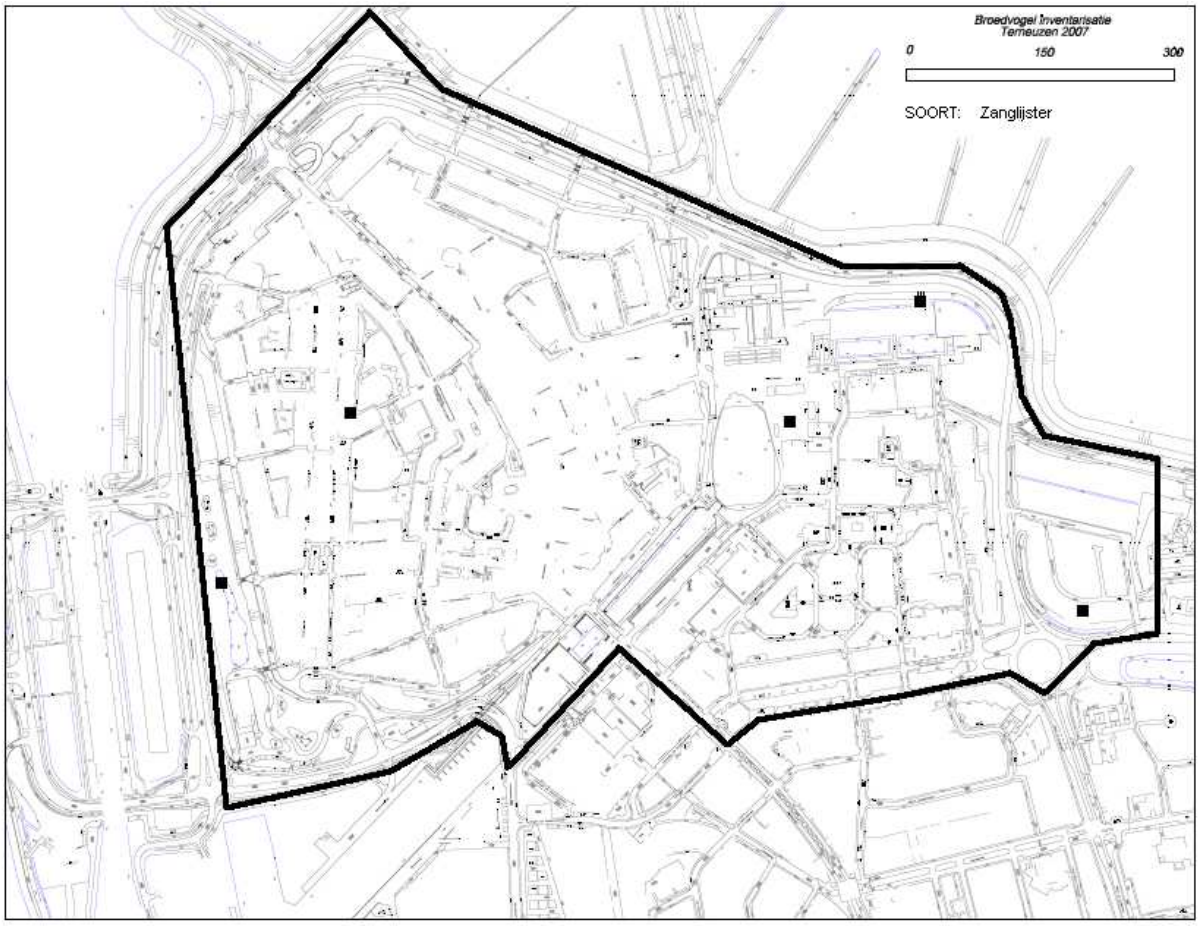
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Zanglijster

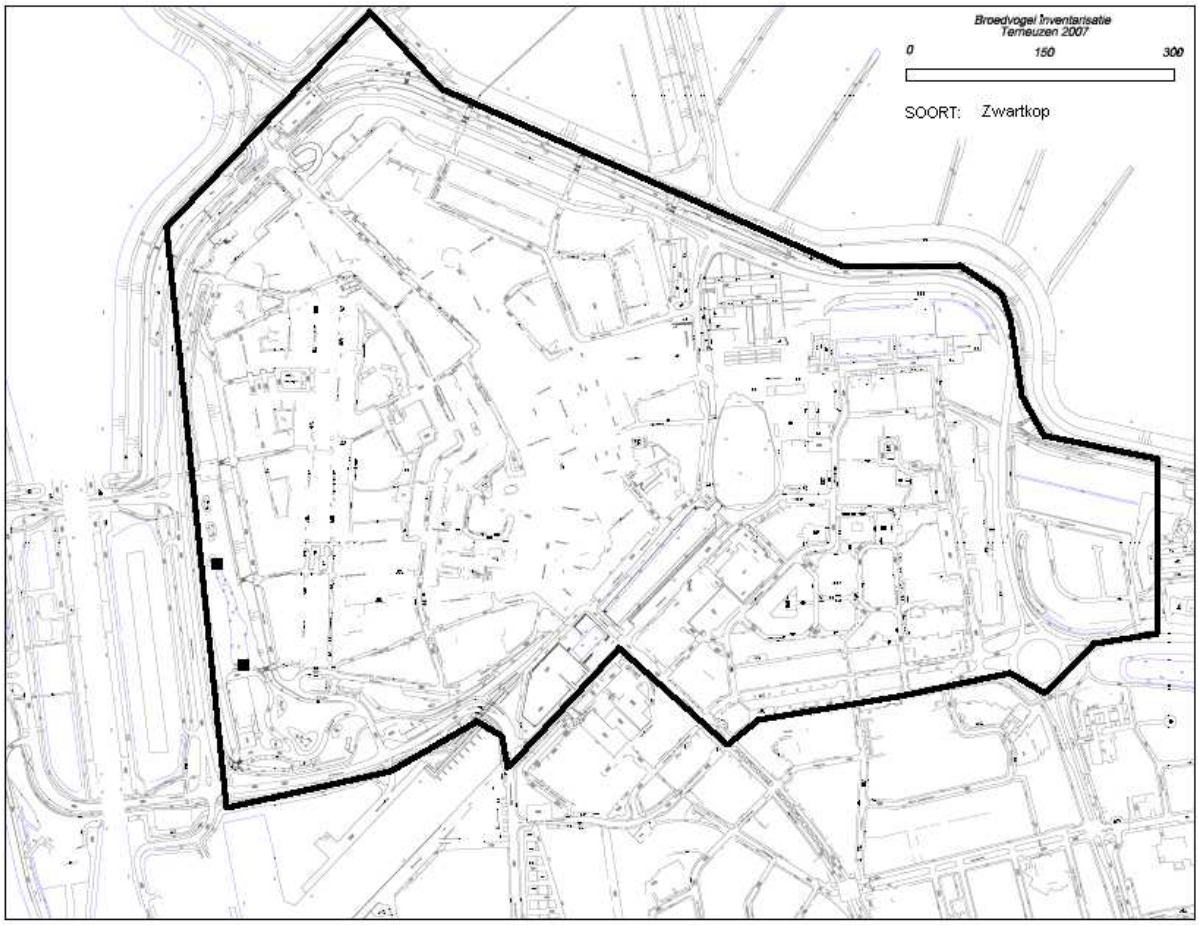
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Zwartkop

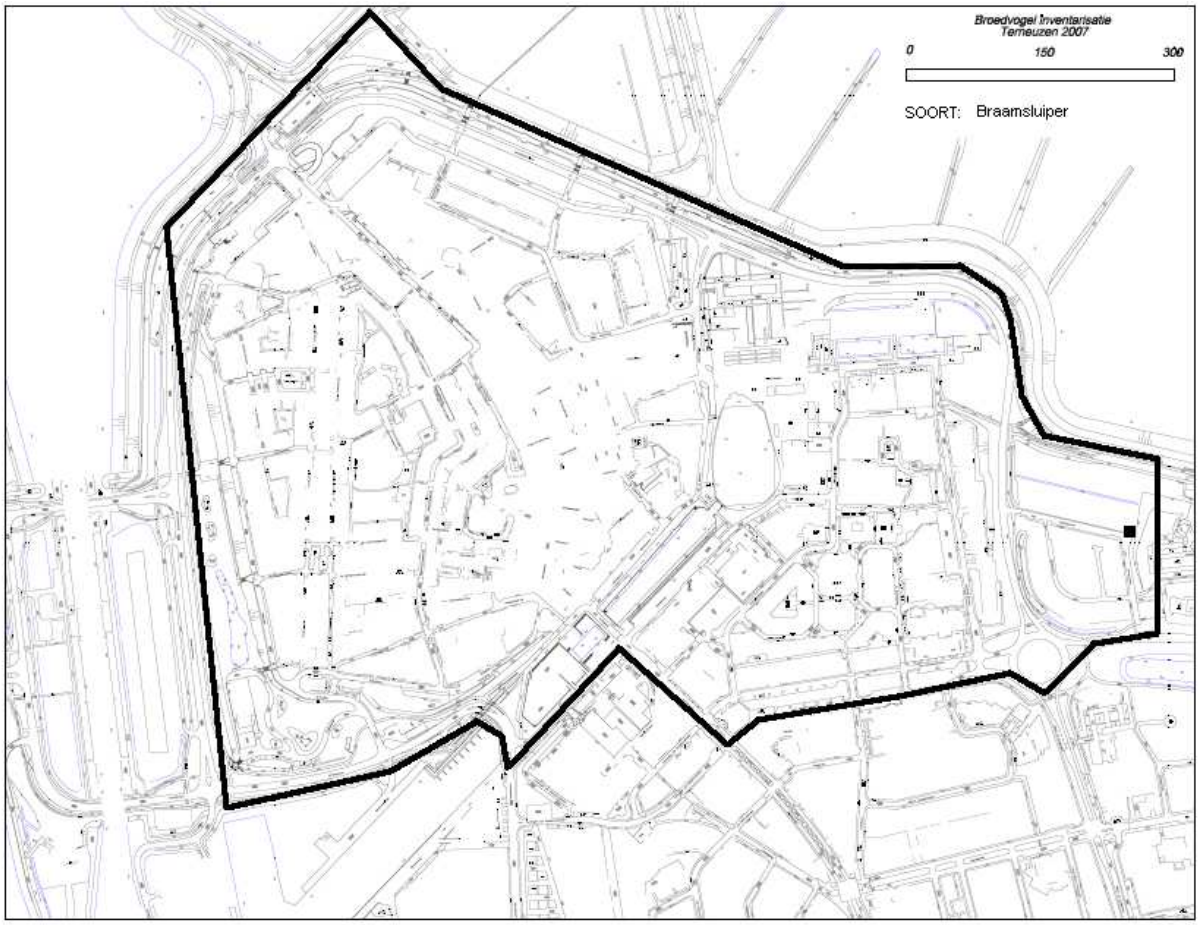
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Braamsluiper

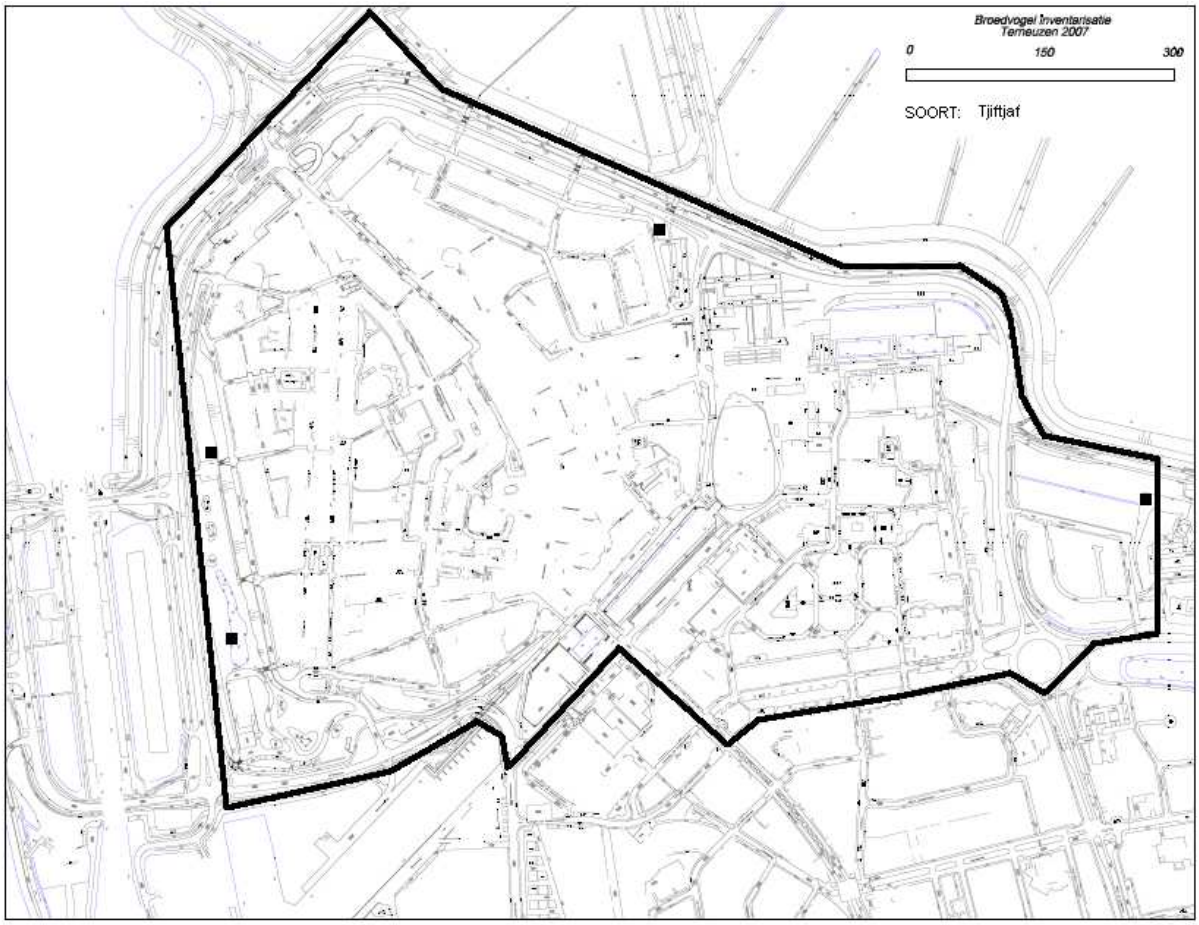
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Tjiftjaf

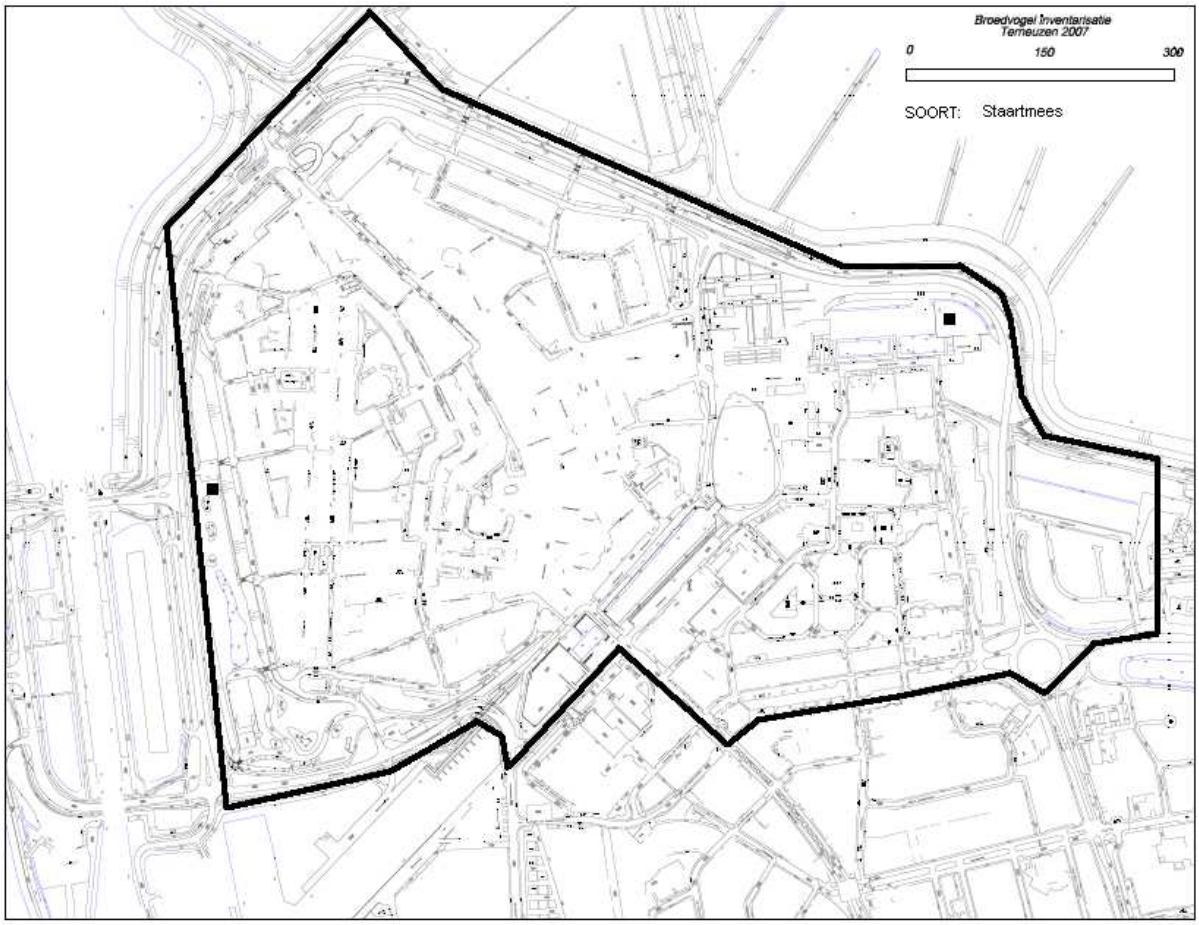
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Staartmees

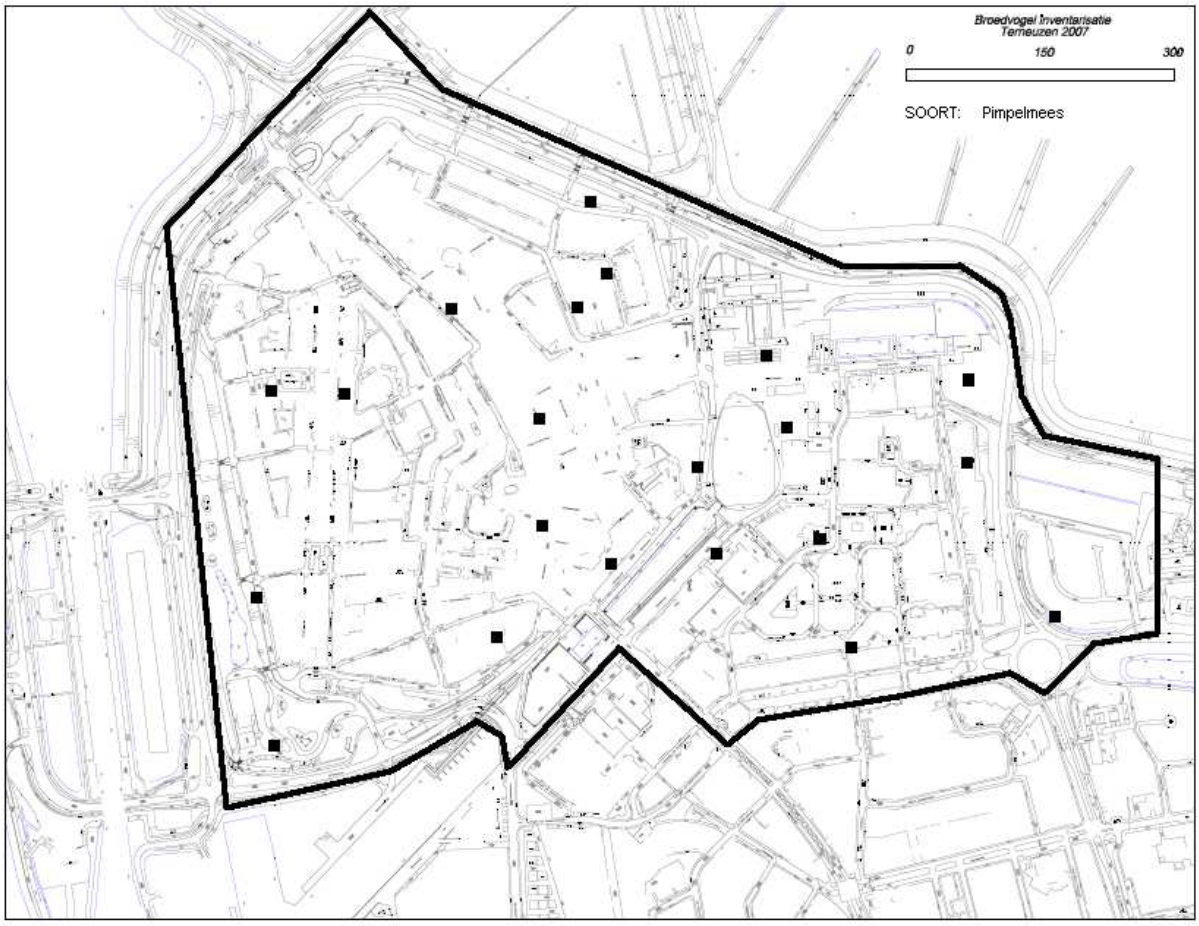
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Pimpelmees

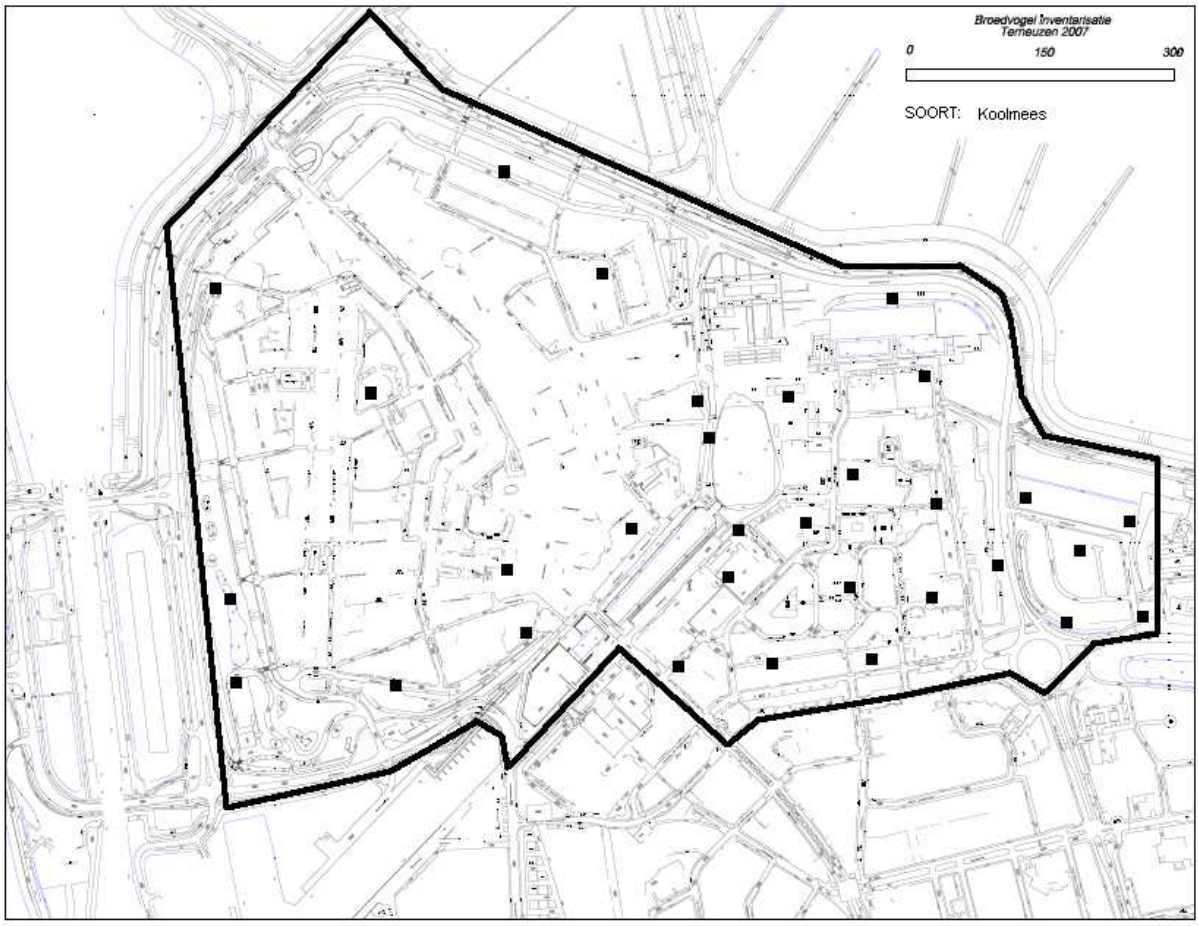
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Koolmees

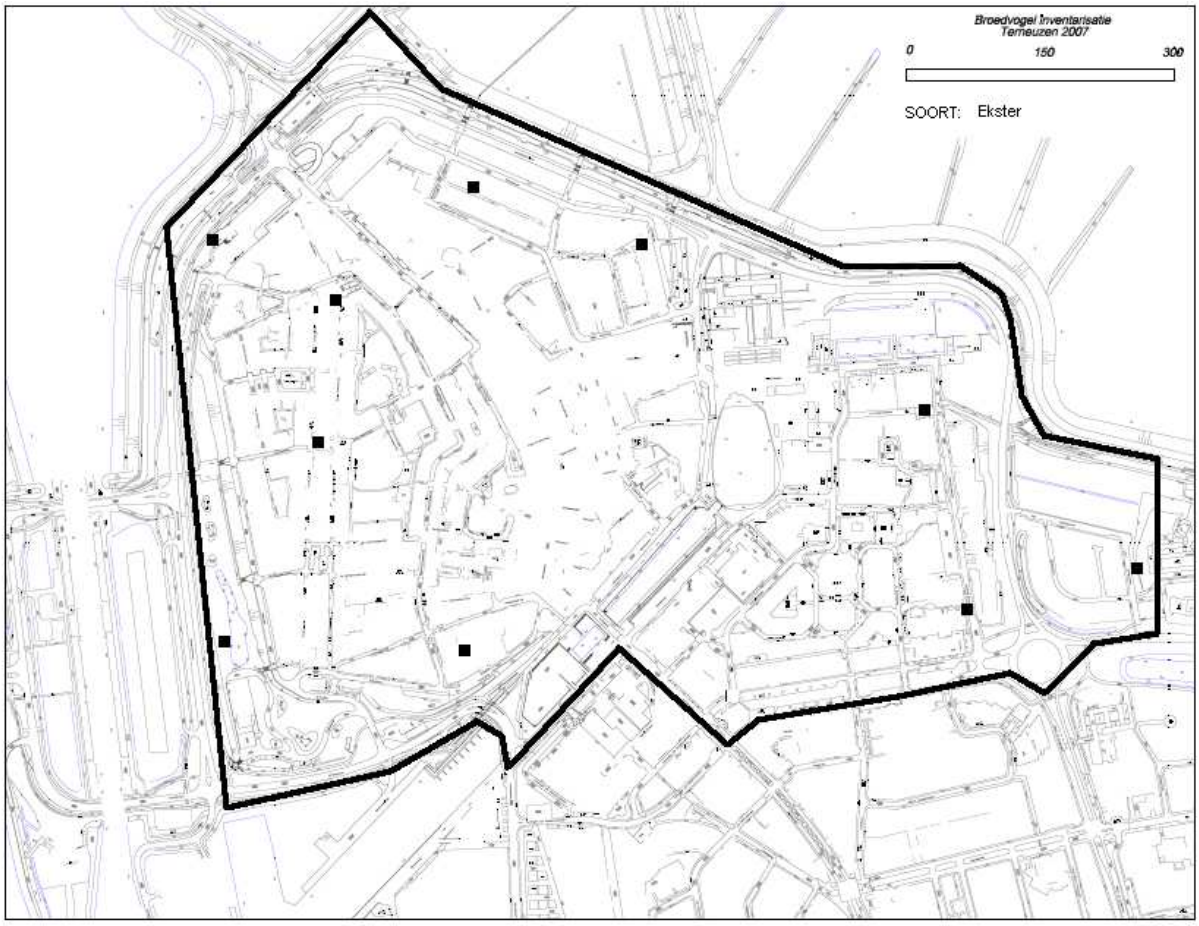
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Ekster

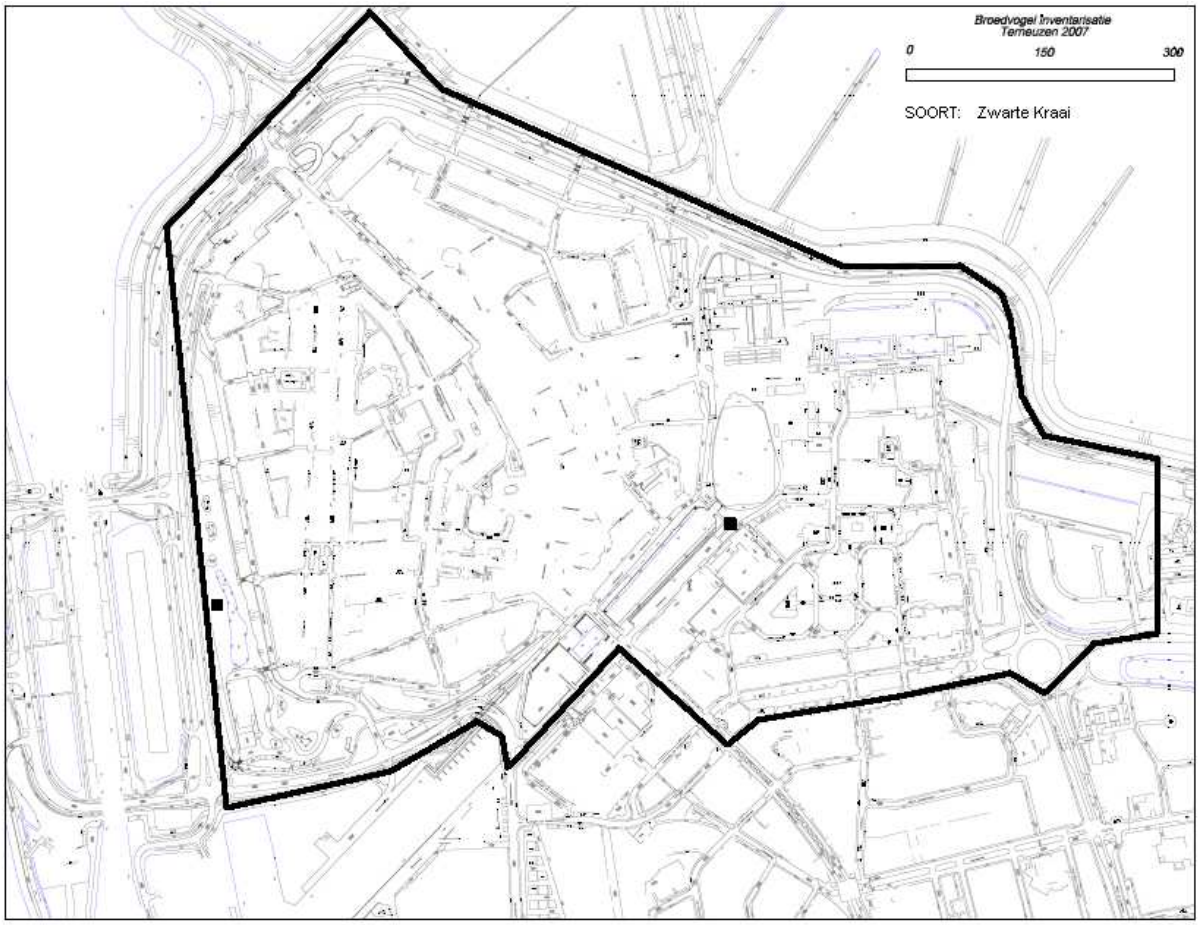
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Zwarte Kraai

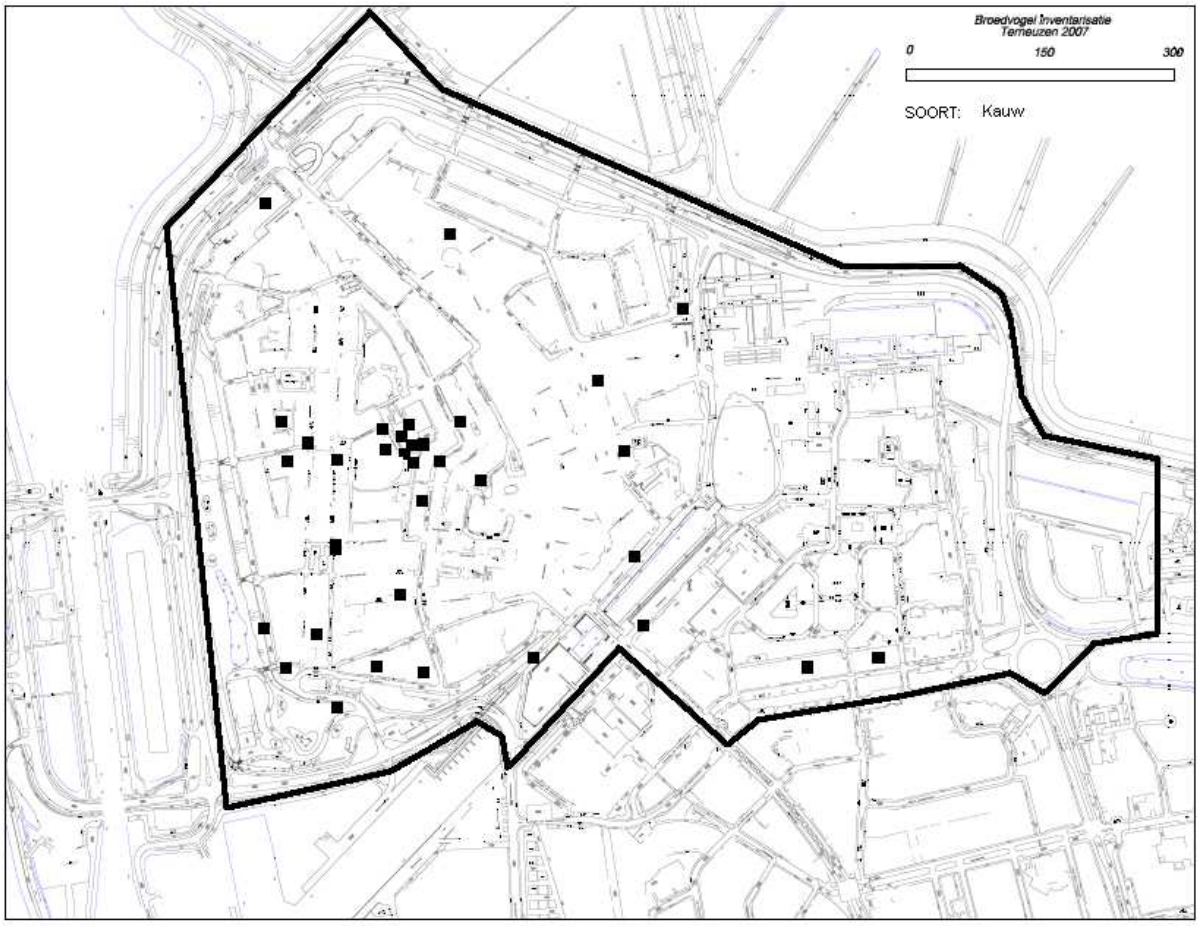
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Kauw

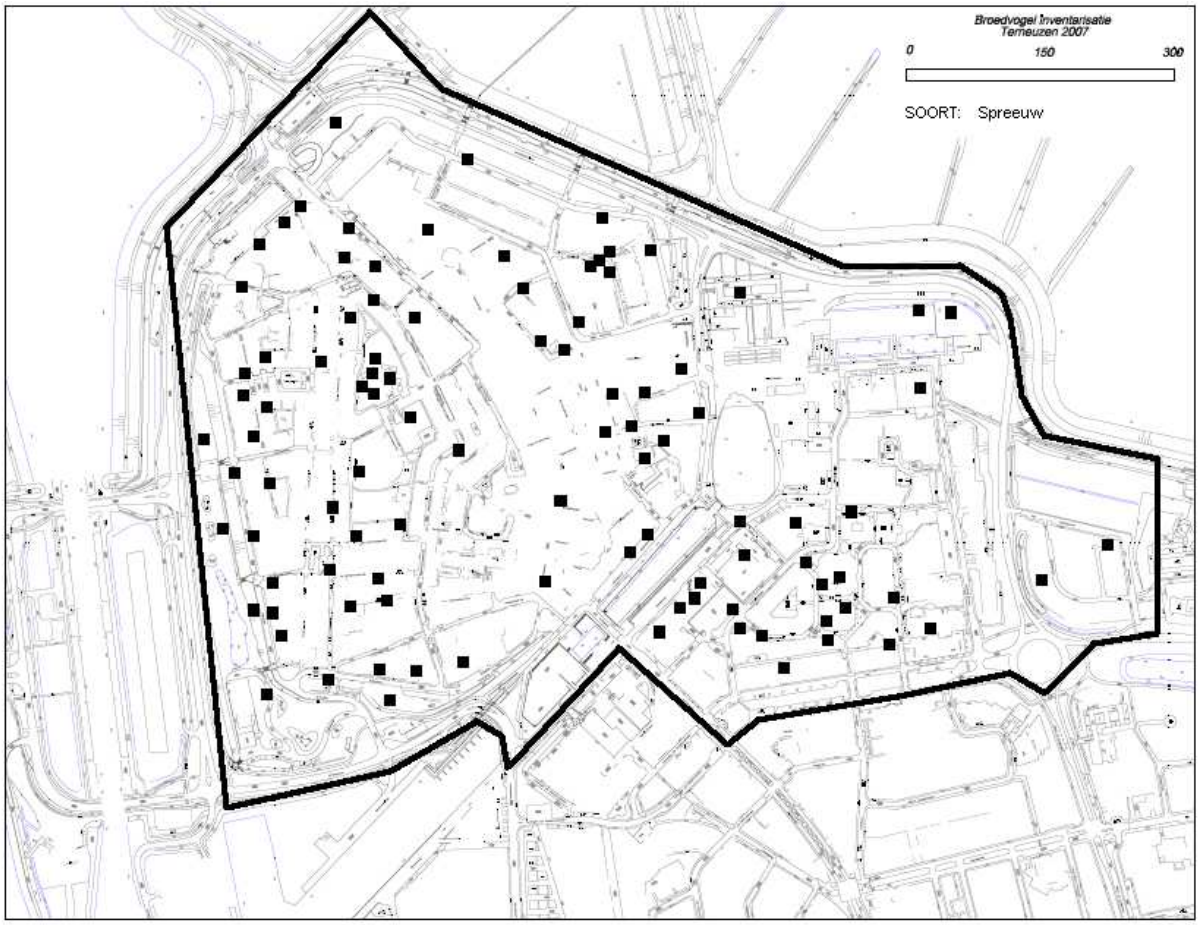
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Spreeuw

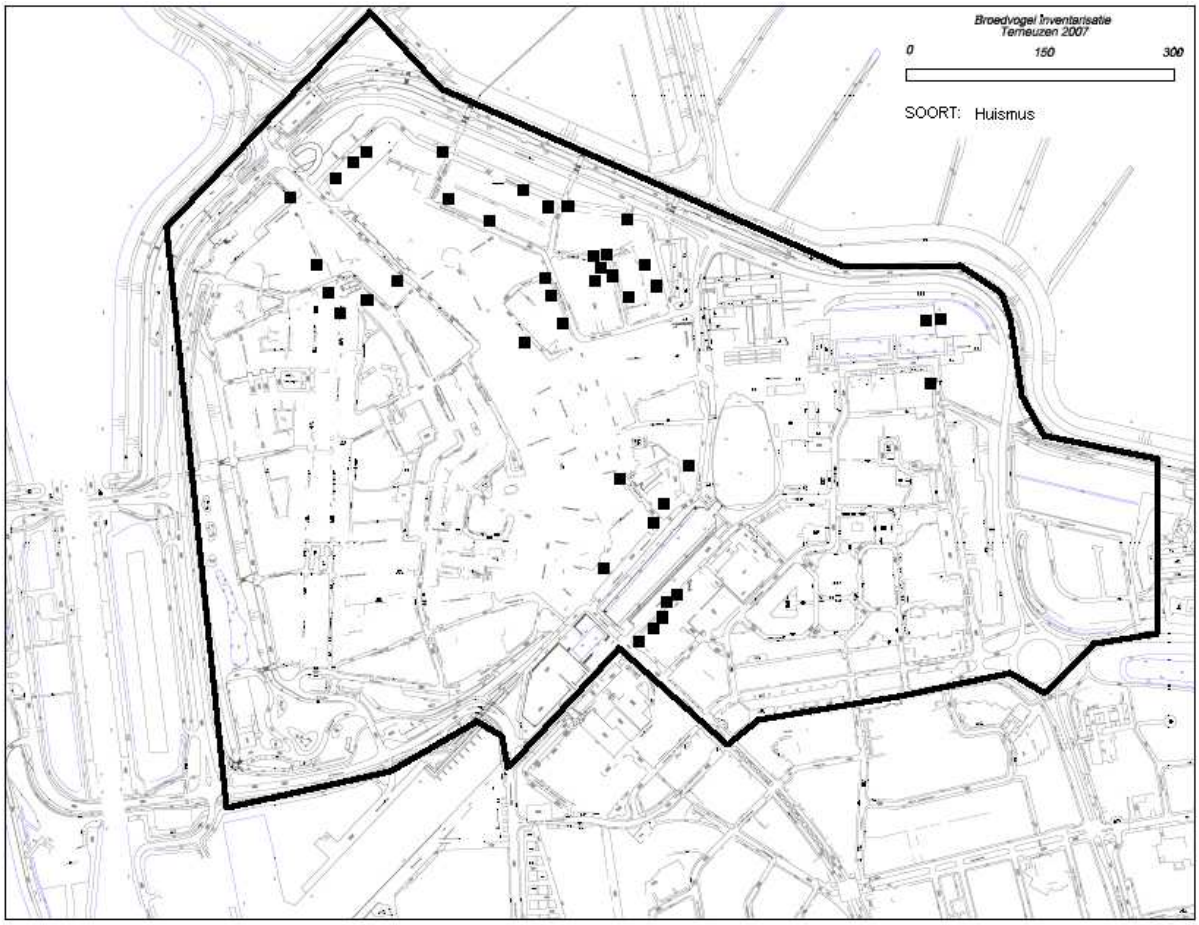
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Huismus

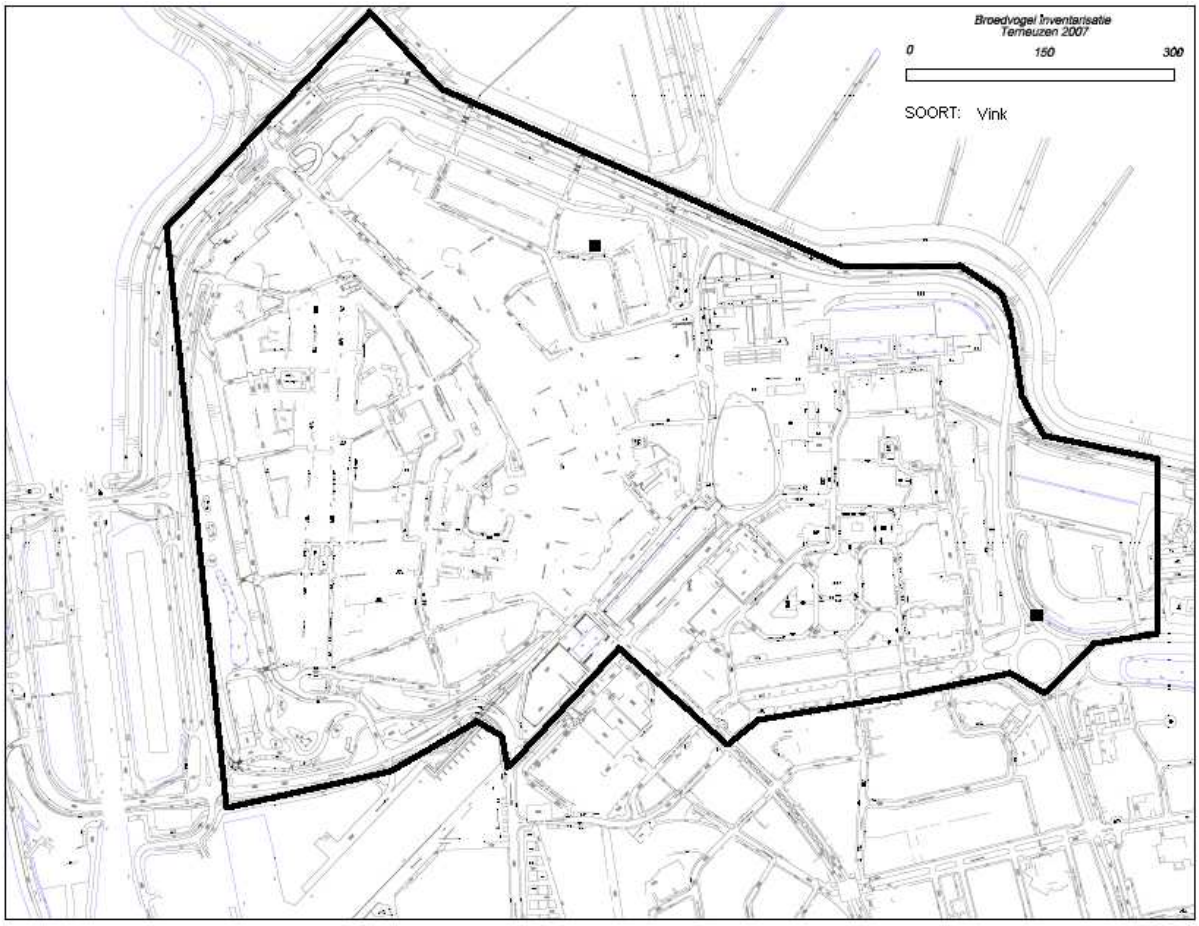
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Vink

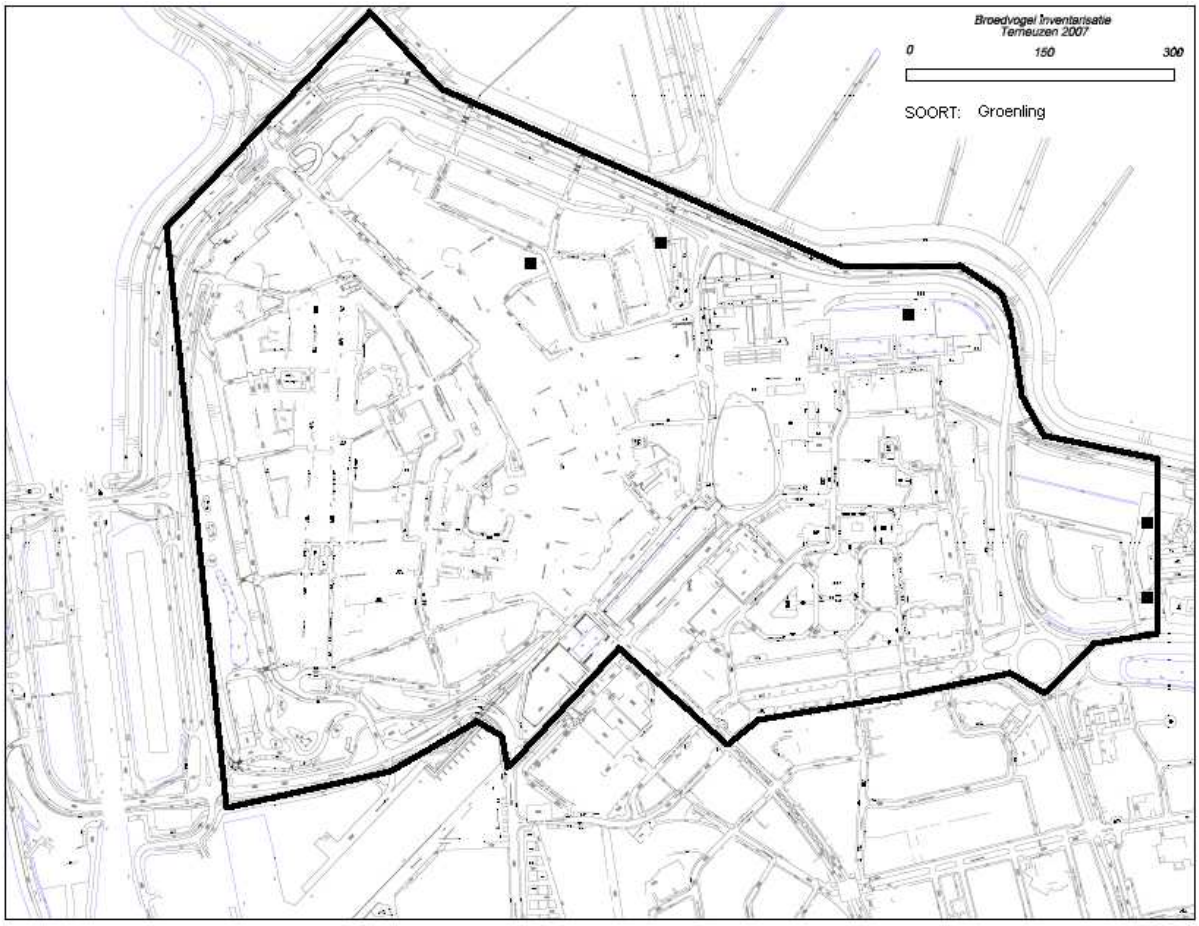
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Groenling

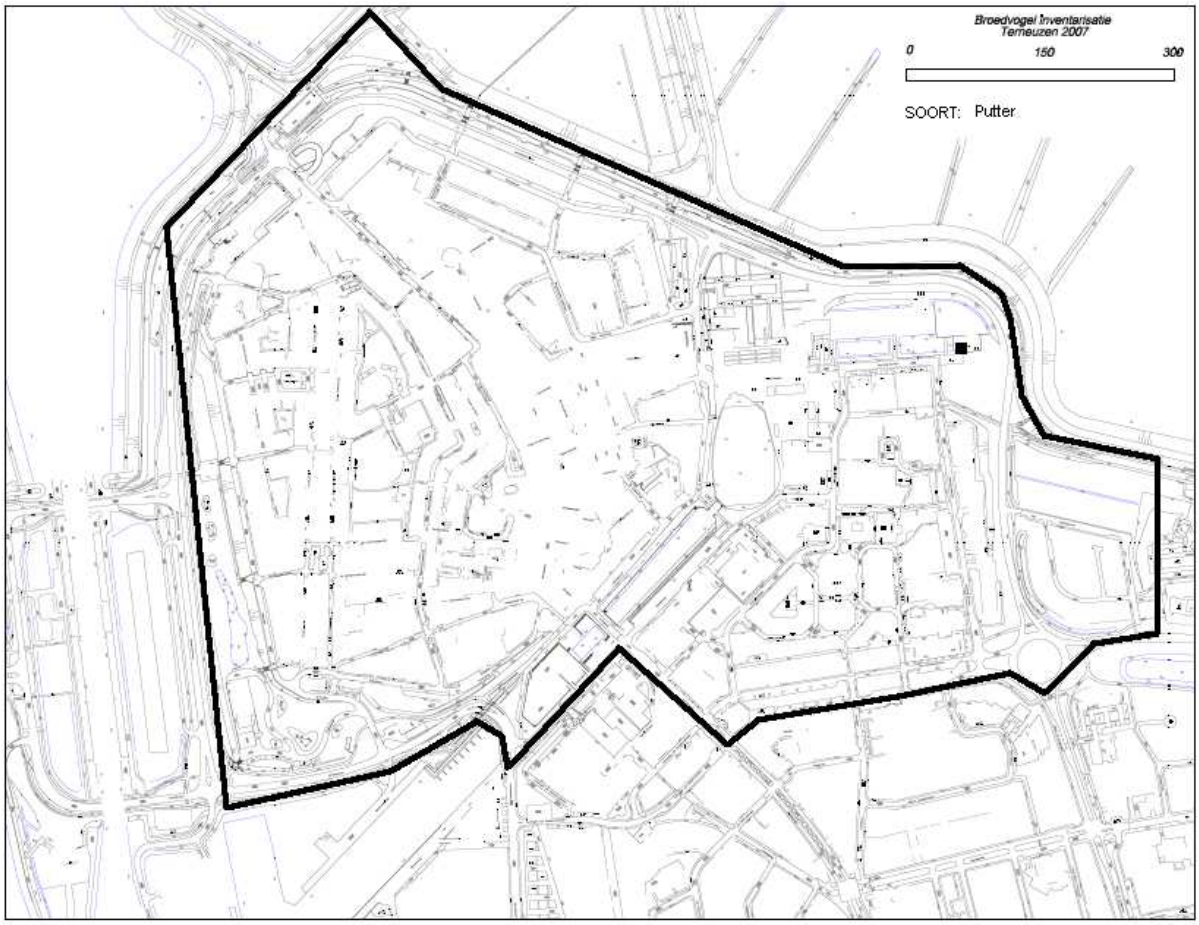
Broedvogel Inventarisatie
Terneuzen 2007
0
150
300
SOORT: Putter